

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**“СУДОЧИНСТВО
В ГОСПОДАРСЬКИХ СУДАХ”**

Харків
2012

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СУДОЧИНСТВО
В ГОСПОДАРСЬКИХ СУДАХ”**

(освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”
галузь знань 0304 “Право”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”)

**для студентів IV курсу
денних факультетів № 2, 6, 7**

**Харків
2012**

Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни “Судочинство в господарських судах” для студентів IV курсу денних факультетів № 2, 6, 7 / уклад.: В. В. Комаров, В. А. Бігун, С. В. Васильєв та ін. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2012. – 67 с.

У к л а д а ч і : В. В. Комаров (розділи 1, 2, 4 у співавт.
із С. В. Васильєвим),
В. А. Бігун (тема 11),
С. В. Васильєв (розділи 1, 2, 4 у співавт.
із В. В. Комаровим),
К. А. Гузе (тема 8),
К. В. Гусаров (тема 9),
М. В. Жушман (тема 5),
В. В. Єфременко (тема 1),
О. В. Колісник (тема 5),
С. О. Кравцов (тема 4),
В. Ю. Мамницький (тема 4),
О. В. Рожнов (тема 6),
Н. Ю. Сакара (тема 1),
Г. О. Світлична (тема 7),
К. В. Ткач (тема 10),
І. М. Череватенко (тема 10),
Д. М. Шадура (тема 3),
О. В. Шутенко (тема 2)

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 1 від 05.03.2012 р.)*

1. ВСТУП

Мета навчальної дисципліни “Судочинство в господарських судах” – сформувати у студентів систему теоретичних знань і практичних навичок застосовування норм процесуального права при вирішенні спорів, що підлягають розгляду в порядку господарського судочинства.

Завданням дисципліни є вивчення та засвоєння основних понять, інститутів, принципів і джерел господарського процесуального права, положень щодо організації та діяльності господарських судів України; особливостей розгляду господарських спорів; оволодіння вмінням застосовувати на практиці набуті знання та складати відповідні процесуальні документи. Видання розраховане на студентів, які обрали спеціалізацію – робота в юридичних підрозділах господарських та комерційних підприємств, установ та організацій.

У результаті опанування навчальної дисципліни “Судочинство в господарських судах” студенти повинні:

- **знати** основні засади господарського судочинства, структуру господарських судів, їх компетенцію, юрисдикцію і підсудність господарських спорів; стадії та порядок вирішення господарських спорів, виконання рішень, ухвал, постанов господарського суду;

- **уміти** тлумачити та застосовувати норми законодавства, яке регулює господарське судочинство; приймати обґрунтовані процесуальні рішення у спірних процесуальних ситуаціях; складати претензії, позовні заяви та інші процесуальні документи;

- **набути** навичок застосування чинного господарського процесуального законодавства для розширення свого правового кругозору, правової культури та вирішення питань, що виникають у практичній діяльності.

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою Національного
університету “Юридична академія
України імені Ярослава Мудрого”
(протокол № 5 від 20.01.2012 р.)

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “СУДОЧИНСТВО В ГОСПОДАРСЬКИХ СУДАХ”

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА

Сфера господарського судочинства. Поняття господарського судочинства. Основні риси господарської процесуальної форми. Стадії господарського судочинства. Форми судового процесу. Господарське процесуальне законодавство. Структура Господарського процесуального кодексу України.

Принципи господарського судочинства та їх система. Поняття та система принципів господарського судочинства. Принцип законності. Принцип рівності учасників перед законом і судом. Принцип правової допомоги при вирішенні справ у судах. Принцип гласності судового процесу. Принцип національної мови судочинства. Принцип обов’язковості виконання судових рішень. Принцип диспозитивності. Принцип змагальності. Принцип рівності сторін.

Підвідомчість спорів господарським судам. Поняття підвідомчості спорів господарським судам. Категорії справ, що підлягають розгляду в порядку господарського судочинства. Особливості розмежування підвідомчості справ між господарськими, цивільними та адміністративними судами.

Підсудність справ господарським судам. Поняття підсудності. Види підсудності. Правила територіальної підсудності справ. Виключна підсудність справ. Передача справ з одного господарського суду до іншого господарського суду.

Суб’єкти господарського судочинства. Суд як суб’єкт господарського судочинства. Склад суду. Відвід судді.

Сторони в судовому процесі. Права та обов'язки сторін. Процесуальна співучасть. Процесуальне правонаступництво.

Треті особи, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору.

Представники сторін і третіх осіб.

Особливості участі прокурора у господарському судочинстві.

Участь у процесі посадових осіб та інших працівників підприємств, установ, організацій, державних та інших органів. Участь у судовому процесі судового експерта.

Докази в господарському судочинстві. Поняття судового доказування. Поняття судових доказів. Предмет доказування. Підстави звільнення від доказування. Належність і допустимість доказів. Витребування доказів. Оцінка доказів. Засоби доказування. Письмові докази. Речові докази. Висновок судового експерта. Пояснення представників сторін та інших осіб, які беруть участь у судовому процесі.

Запобіжні заходи. Поняття запобіжних заходів. Підстави застосування запобіжних заходів. Види запобіжних заходів. Порядок застосування запобіжних заходів. Зміна та скасування запобіжних заходів. Припинення запобіжних заходів. Відшкодування шкоди, завданої вжиттям запобіжних заходів.

Судові витрати. Поняття та види судових витрат. Судовий збір. Судові витрати на окремі процесуальні дії. Розподіл судових витрат.

Процесуальні строки. Поняття та види процесуальних строків. Встановлення та обчислення процесуальних строків. Закінчення процесуальних строків. Зупинення процесуальних строків. Відновлення та продовження процесуальних строків.

Розділ II. ПРОВАДЖЕННЯ СПРАВ У СУДІ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ

Порушення провадження в господарському суді. Позов. Позовна заява та її реквізити. Відзив на позовну заяву. Зустрічний позов. Підстави відмови у прийнятті позовної заяви. Повернення позовної заяви.

Підготовка справи до судового розгляду. Порядок підготовки справи до судового розгляду. Призначення судової експертизи. Огляд і дослідження письмових та речових доказів у місці їх знаходження. Поняття і засоби забезпечення позову.

Вирішення господарських спорів. Процесуальний порядок судового розгляду. Відкладення розгляду справи, перерва в судовому засіданні. Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем, мирова угода сторін. Зупинення провадження у справі та його поновлення. Припинення провадження у справі. Залишення позову без розгляду.

Рішення господарського суду. Поняття та види рішень суду. Зміст рішення. Вимоги, яким повинно відповідати судові рішення. Оголошення рішення та набрання ним законної сили. Усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив. Ухвали господарського суду.

Р о з д і л ІІІ. ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ

Перегляд судових рішень в апеляційному порядку. Право апеляційного оскарження та порядок його здійснення. Порядок розгляду апеляційної скарги. Межі перегляду справи в апеляційній інстанції. Повноваження апеляційної інстанції. Підстави для скасування або зміни рішення. Постанова апеляційної інстанції. Апеляційні скарги на ухвали місцевого господарського суду.

Перегляд судових рішень у касаційному порядку. Право на касаційне оскарження та порядок його здійснення. Порядок розгляду касаційної скарги. Межі перегляду справи в касаційній інстанції. Повноваження касаційної інстанції. Підстави для скасування або зміни рішення чи постанови. Постанова касаційної інстанції. Касаційні скарги на ухвали господарських судів.

Перегляд судових рішень Верховним Судом України. Право на звернення про перегляд судових рішень господарських судів. Підстави для подання заяви про перегляд судових рішень господарських судів. Порядок подання заяви про перегляд судових рішень господарських судів. Підготовка справи до розгляду у Верховному Суді України. Порядок розгляду справи Верховним Судом України. Повноваження Верховного Суду України. Постанови Верховного Суду України.

Перегляд постанов господарського суду за нововиявленими обставинами. Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами.

Розділ IV. ВИКОНАННЯ РІШЕННЯ, УХВАЛИ, ПОСТАНОВИ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ

Виконавче провадження у структурі господарського судочинства. Виконавче провадження: поняття, характерні риси, правове регулювання. Учасники виконавчого провадження. Роль господарського суду у стадії виконання судових рішень.

Загальні правила виконавчого провадження. Обов'язковість виконання судових рішень. Наказ господарського суду: зміст і порядок пред'явлення до виконання. Відстрочка або розстрочка виконання рішення. Зміна способу та порядку виконання рішення, ухвали, постанови. Зупинення виконання судового рішення. Поворот виконання рішення, постанови. Оскарження дій чи бездіяльності органів Державної виконавчої служби.

Розділ V. Провадження у справах за участю іноземних суб'єктів господарювання

Провадження у справах за участю іноземних підприємств і організацій. Юрисдикція і підсудність справ за участю іноземних суб'єктів господарювання. Процесуальні права та обов'язки іноземних суб'єктів господарювання. Компетенція господарських судів у справах за участю іноземних суб'єктів господарювання. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів. Виконання доручення іноземного суду про вручення виклику до суду чи інших документів. Виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами України.

Визнання та виконання рішень іноземних судів. Визнання та звернення до виконання рішень іноземного суду, що підлягають примусовому виконанню. Визнання рішень іноземного суду, що не підлягають примусовому виконанню.

3. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Т е м а 1. **Поняття господарського судочинства**

Питання для обговорення

1. Поняття правосуддя в господарських справах.
2. Господарське судочинство та форми його здійснення.
3. Стадії господарського судочинства.
4. Джерела господарського процесуального права.

Спеціальні матеріали

Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 04.11.1950 р. // Офіц. вісн. України. – 1998. – № 13. – С. 270.

Завдання

1. ТОВ “Оряна” звернулося до господарського суду з позовом до ЗАТ “Агро” про встановлення сервітуту. Свої вимоги позивач обґрунтовував тим, що йому на праві власності належить складське приміщення загальною площею 320 м², під’їзні шляхи до якого знаходяться на земельній ділянці, якою на праві оренди володіє відповідач. З огляду на це позивач відповідно до ст. 402 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) та ст. 100 Земельного кодексу України (далі – ЗК України) просив суд встановити сервітут на земельну ділянку площею згідно з наданим проектом технічного плану, яка необхідна йому для здійснення під’їзду вантажних автомобілів до зазначеного складського приміщення.

Господарський суд відмовив у відкритті провадження у справі у зв’язку з відсутністю у позивача права встановлення сервітуту, оскільки ним не було вчинено дій до встановлення сервітуту за домовленістю сторін.

Чи правильно вчинив суд? У чому полягає право на судо-

вий захист у господарському процесі?

2. Господарським судом було розглянуто справу за позовом ТОВ “Еліта” до СПП “Зоряна” про визнання права власності. На рішення суду прокурором, який не брав участі у справі, подано апеляційну скаргу. Судом апеляційної інстанції зазначену скаргу повернуто прокуророві з мотивів того, що її подано останнім з порушенням компетенції, оскільки спір у справі виник між самостійними господарюючими суб’єктами, які не належать до державного сектора економіки, не стосується і не порушує інтересів держави.

Прокурор оскаржив ухвалу апеляційного господарського суду з огляду на те, що, відмовляючи у прийнятті апеляційної скарги на рішення господарського суду першої інстанції, апеляційним судом не враховано рішення Конституційного Суду України від 08.04.1999 р. № 3- рн/99 (справа про представництво прокуратурою України інтересів держави в арбітражному суді). Оскільки прокурором в апеляційній скарзі чітко визначено, у чому саме в рішенні суду першої інстанції він вбачає порушення інтересів держави, він просив Вищий господарський суд ухвалу апеляційного суду скасувати.

Яке рішення має прийняти Вищий господарський суд України? Чи є джерелом господарського процесуального права рішення Конституційного Суду України?

3. ТОВ “Новий світ” звернулося з позовом до ВАТ “Крименерго” про визнання недійсними актів відповідача від 01.08.2011 р. та 02.08.2011 р., а також рішення, оформленого протоколом № 6274 від 30.08.2011 р., яким зобов’язано позивача сплатити 22000 грн за недообліковану електричну енергію.

Рішенням господарського суду Автономної Республіки Крим від 19.09.2011 р. позов задоволено. Постановами Севастопольського апеляційного господарського суду та Вищого господарського суду України зазначене рішення залишене без змін.

ВАТ “Крименерго” подало заяву про перегляд Верховним Судом України постанови Вищого господарського суду України з мотивів неоднакового застосування судом касаційної

інстанції ст. 15, 16 ЦК України, ст. 20 Господарського кодексу України (далі – ГК України), п.п. 6.42, 6.43 Правил користування електричною енергією (далі – Правил), затверджених постановою Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України № 28 від 31.07.1996 р. у правовідносинах щодо оскарження споживачами електроенергії актів, складених представниками постачальника електричної енергії про порушення споживачем Правил та оскарження рішень Комісії з розгляду актів порушень.

На обґрунтування неоднаковості застосування касаційним судом норм матеріального права заявником наведено відповідні постанови Вищого господарського суду України, в яких висловлено правові позиції про те, що рішення комісії постачальника електроенергії про необхідність перерахунку недооблікованої електроенергії не носить характеру обов'язкового до виконання ненормативного акта, а стягувана сума є збитками, яких зазнає постачальник електроенергії унаслідок неврахування певного об'єму електричної енергії розрахунковим засобом обліку через навмисне порушення споживачем електроенергії вимог Правил.

Яке значення в господарському процесуальному праві має судова практика? Чи належать до джерел господарського процесуального права рішення Вищого господарського суду України?

Т е м а 2. Принципи господарського судочинства

Питання для обговорення

1. Поняття принципів господарського судочинства.
2. Система принципів господарського судочинства.
3. Характеристика окремих принципів господарського судочинства.

Спеціальні матеріали

Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України: роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 18.09.1997 р. № 02-5/289 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=2&nreg=v_289800-97

Про деякі питання практики застосування розділу II Господарського процесуального кодексу України: роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 01.11.1995 р. № 02-5/781 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_781800-95

Про деякі питання запобігання зловживанню процесуальними правами у господарському судочинстві: інформаційний лист Вищого господарського суду України від 15.03.2010 р. № 01-08/140 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_140600-10

Завдання

4. Комунальне підприємство “Водоканал” Лозівської міської ради Харківської обл. звернулося до господарського суду з позовною заявою про визнання укладеним договором № 264 від 08.05.2007 р. на відпуск води із комунального водопроводу і прийом стоків з відповідачем СПД ФО Коломак Н.Б. Ухвалою господарського суду Харківської обл. від 09.11.2007 р. провадження у справі було припинено на підставі того, що згідно з наданим позивачем проектом договору послуги ним мають надаватися Коломак Н.Б. не як підприємцю, а як фізичній особі. Позивач не надав доказів того, що правовідносини між ним та відповідачем пов'язані з господарською діяльністю останнього. Позивач з ухвалою господарського суду не погодився, подав апеляційну скаргу, в якій просив ухвалу скасувати та прийняти нове рішення по суті спору. Постановою Харківського апеляційного господарського суду від 09.01.2008 р. ухвалу господарського суду від 09.11.2007 р. скасовано, справу передано на роз-

гляд господарському суду Харківської обл.

Через канцелярію суду позивач 08.02.2008 р. подав заяву про уточнення позовних вимог, де зазначив, що відповідачка купила квартиру № 38 в будинку № 23 в мікрорайоні № 1 в місті Лозова, а 21.08.2006 р. рішенням № 103 VI сесії Лозівської міської ради Харківської обл. в скликання вказану квартиру переведено у нежиле приміщення. Позивачем також були представлені: заява відповідачки про необхідність укласти договір щодо надання послуг водопостачання від 10.05.2007 р., копія листа № 969 від 14.05.2007 р., яким було направлено проект вказаного договору, складеного відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 р. № 630 “Про затвердження Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення” та Типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води та водовідведення. Оскільки послуги водопостачання та водовідведення фактично надавалися позивачем і споживалися відповідачем, позивач наполягає на задоволенні позову.

У судовому засіданні відповідачка зазначила, що відповідно до ч. 2 ст. 180 ГК України господарський договір вважається укладеним, якщо між сторонами в передбачених законом порядку та формі досягнуто згоди щодо усіх його істотних умов. Відповідачка також стверджувала, що направляла позивачу протокол розбіжностей для узгодження умов договору. Господарський суд відмовив у задоволенні позову, посилаючись на необґрунтованість позовних вимог.

Чи правильно вчинив суд? Вкажіть, чи дотримані принципи господарського процесу сторонами даного спору і господарським судом.

5. ВАТ “Укртелеком” в особі центру електрозв’язку № 5 Волинської філії ВАТ “Укртелеком” звернулося до господарського суду з позовом про стягнення з відповідача – управління Державної автомобільної інспекції Управління Міністерства внутрішніх справ України у Волинській обл. – 5834,23 грн

заборгованості по оплаті наданих відповідно до укладеного між сторонами договору послуг електрозв'язку (за період з 01.12.2005 р. по 30.04.2006 р.) та 56,64 грн пені, нарахованої за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань. У судовому засіданні представник відповідача зазначив, що причиною несвоєчасних розрахунків з ВАТ “Укртелеком” стала відсутність належного бюджетного фінансування органів внутрішніх справ, як наслідок, відсутність у останніх достатніх коштів для погашення заборгованості перед позивачем.

Господарський суд постановив ухвалу про відкладення розгляду справи у зв'язку з необхідністю витребування документів, потрібних для вирішення спору. В ухвалі зазначалося, що, зважаючи на завершення передбаченого законом двохмісячного строку розгляду справи, суд постановляє подовжити судовий розгляд ще на два місяці.

У наступному судовому засіданні представник відповідача надав квитанцію про часткове погашення заборгованості у сумі 3000 грн. Представник позивача, враховуючи цю обставину, подав заяву про відмову від позову. Суд не прийняв відмови позивача від позову й продовжив розгляд справи. На підставі отриманих доказів, господарський суд установив, що відповідачу було надано, а останнім отримано та використано послуг електричного зв'язку на суму 6705,33 грн. Визначена вартість наданих позивачем послуг включає до себе абонентську плату за користування відповідачем телефонними номерами, вартість здійснених останнім міжміських переговорів та вартість наданих останньому інших послуг. На підставі з'ясованого господарський суд постановив рішення про задоволення позову і стягнення з відповідача 6705,33 грн заборгованості та 67,23 грн пені.

Чи правильні дії суду? Чи порушені у даному випадку принципи господарського процесу?

6. ТОВ “Челябінський хімічний завод «Оксид»” (Російська Федерація) звернулося до Дніпропетровського господарського суду з позовом до ТОВ “Міжгалузева промислова компанія” (м. Дніпропетровськ) про стягнення боргу у сумі 206 259, 06 грн за поставку 500 тонн товару (білила цинкові). Відповідно до

умов контракту, укладеного між сторонами, право власності на товар переходить до покупця з моменту передачі товару покупцеві. На початку судового засідання позивачем подано клопотання про слухання справи російською мовою, яке задоволено господарським судом. Отже, і слухання справи, і всі судові документи видавалися російською мовою.

У судовому розгляді представник позивача наполягав, що згідно зі ст. 314 ЦК Російської Федерації, якщо угода передбачає чи дозволяє визначити день її виконання або період часу, в який вона може бути виконана, угода підлягає виконанню у той самий день або у відповідний період. На що представник відповідача заперечив, що спірні правовідносини належить врегулювати виходячи з положень ст. 697 ЦК України, яка встановлює збереження права власності за продавцем.

Вирішуючи спір, господарський суд виходив з положень ратифікованої Російською Федерацією та Україною Угоди про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, у ст.11 якої зазначено, що права й обов'язки сторін договору визначаються відповідно до законодавства місця здійснення договору, якщо інше не передбачено угодою сторін. Керуючись нормами Закону України "Про міжнародне приватне право" (ст. 43, 47) та на підставі положень п. 6 контракту, укладеного між сторонами, за невиконання своїх зобов'язань сторони несуть відповідальність згідно з матеріальним правом Російської Федерації. Тому справа була вирішена відповідно до норм російського законодавства.

Чи правильно діяв суд? Які принципи господарського процесу були дотримані, а які порушені в наведеній в завданні ситуації?

7. ПП "Бюро Альфа-Сервіс" звернулося з позовом до дочірнього підприємства "Санаторій "Курпати" ЗАТ лікувально-оздоровчих закладів профспілок України "Укрпрофоздоровниця" про стягнення 10 126,08 грн. У позовній заяві зазначено, що вказана сума підлягає стягненню з відповідача за охоронні послуги, надані позивачем згідно з договором. Рішенням господарського суду Автономної Республіки Крим від 13.04.2009 р.

позов задоволено у повному обсязі.

Не погодившись із рішенням суду, відповідач звернувся до Севастопольського апеляційного господарського суду з апеляційною скаргою, в якій просив рішення скасувати і в задоволенні позовних вимог відмовити. Зокрема, відповідач не згоден з фактом надання позивачем договірних послуг, оскільки між сторонами не були підписані акти виконаних робіт, які, на його думку, виступають єдиними належними доказами, що мав надати позивач в обґрунтування своїх вимог. Так, відповідно до п. 3.4. договору підставою щомісячної оплати послуг, що надаються, є акти виконаних робіт, підписані обома сторонами.

Переглядаючи справу, колегія суддів дійшла висновку, що такі документи не є єдиними доказами, які можуть обґрунтувати позовні вимоги. Апеляційний суд прийняв до уваги те, що відповідач відмовився підписувати акт виконаних робіт після надання позивачем певних договірних послуг. Проте вказана відмова не звільняє боржника від виконання свого зобов'язання.

У матеріалах справи є таблиць обліку робочого часу за серпень 2008 р., підписаний обліковцем Самошкиної Т.Н., відповідно до якого охоронні послуги надавалися позивачем протягом серпня 2008 р. Факти, зазначені в цьому документі, відповідачем ніяким чином не спростовані.

Представник відповідача заявив клопотання про допит Самошкиної Т.Н. та надав суду акти від 11.08.2008 р., 04.08.2008 р. та 26.08.2008 р., складені в односторонньому порядку, без залучення повноважних представників ПП “Бюро Альфа-Сервіс”. В акті від 04.08.2008 р. зафіксовано факт наявності охоронника, який впустив машину на територію відповідача. Інші акти вказують на відсутність охоронників до певного часу на об'єкті охорони, а не весь день. Апеляційний суд, спираючись на вказані докази, визнав, що доводи відповідача про ненадання позивачем послуг мають суперечливий характер.

Відхиляючи апеляційну скаргу і залишаючи рішення першої інстанції без змін, апеляційний господарський суд виходив з того, що докази, які є у матеріалах справи, у своїй сукуп-

ності вказують на виконання позивачем договірних умов, тоді як відповідач будь-яких доказів оплати наданих послуг не представив.

Чи не суперечать рішення суду нормам матеріального права? Укажіть, які принципи господарського процесу знайшли прояв у діяльності суб'єктів процесу. Проаналізуйте, чи відповідають дії суб'єктів процесу принципам господарського процесу.

8. ТОВ “ДИАД” звернулося до господарського суду з позовом про стягнення з ПП “Тріумф Кондитер” боргу за договором дистрибуції, укладеним 21.04.2009 р. Згідно з умовами договору продавець (ТОВ “ДИАД”) зобов’язується доставити та передати у власність дистриб’ютора (ПП “Тріумф Кондитер”) кондитерські вироби, а останній – прийняти й оплатити товар на умовах, визначених угодою. Позивач свої зобов’язання за договором виконав, поставив відповідачу товар на загальну суму 71 831,99 грн, що підтверджується накладними № 9000866 від 25.06.2009 р., № 9000865 від 25.06.2009 р., № 9000812 від 16.06.2009 р., № 9000764 від 09.06.2009 р. Однак відповідач свої грошові зобов’язання порушив, частково сплативши вартість отриманого від позивача товару. Згідно з розрахунком позивача заборгованість відповідача складає 69 390,69 грн.

У судовому засіданні відповідач заявив клопотання про призначення експертизи, оскільки вважав надані позивачем накладні підробленими. У клопотанні відповідач також просив суд відкласти розгляд справи у зв’язку з неможливістю явки свого представника у судове засідання. Господарський суд відхилив клопотання відповідача, мотивуючи ухвалу тим, що відповідач здійснює зловживання процесуальними правами з метою затягування процесу.

Вислухавши пояснення позивача, дослідивши наявні матеріали справи, суд дійшов висновку про можливість розгляду справи за відсутності представника відповідача, оскільки останній про слухання справи належним чином повідомлений, а також закінчився встановлений господарським законодавством

строк розгляду спору. Справу розглянуто за наявними в ній матеріалами та оригіналами документів, наданих позивачем для розгляду в судовому засіданні, і постановлено рішення про задоволення позову.

Чи правильно вчинив суд? Чи не порушуються принципи господарського процесу в наведеній у завданні ситуації?

Т е м а 3. Підвідомчість справ господарським судам. Підсудність справ

Питання для обговорення

1. Поняття підвідомчості справ господарським судам.
2. Розмежування підвідомчості справ господарським, цивільним і адміністративним судам.
3. Поняття та види підсудності справ.
4. Наслідки порушення правил підсудності.
5. Передача справи з одного господарського суду до іншого.

Спеціальні матеріали

Про судову практику в справах про банкрутство: постановова Пленуму Верховного Суду України від 18.12.2009 р. № 15 // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=v0015700-09>

Про деякі питання практики застосування у вирішенні спорів окремих норм процесуального права (за матеріалами справ, розглянутих Верховним Судом України): інформаційний лист Вищого господарського суду України від 15.01.2010 р. № 01-08/12 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_001600-10

Про практику застосування законодавства у розгляді справ, що виникають з корпоративних відносин: рекомендації Президії Вищого господарського суду України від 28.12.2007 р. № 04-5/14 // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=>

Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам: постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 24.10.2011 р. № 10 // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0010600-11>

Завдання

9. АТ Банк “Меркурій” звернулося до господарського суду Харківської обл. з позовом до ТОВ “Алекс” (м. Донецьк) і фізичної особи Іванова А.М. (м. Харків) про стягнення з відповідачів як солідарних боржників заборгованості за кредитним договором, укладеним між банком і ТОВ “Алекс”, і договором поруки до кредитного договору, укладеним між банком і Івановим А.М.

Визначте юрисдикцію та підсудність даної справи. Як має вчинити суддя господарського суду, отримавши таку позовну заяву?

10. ТОВ “Ера” звернулося до господарського суду м. Києва з позовом до ТОВ “Укравто” про відшкодування збитків, завданих продажем товару неналежної якості (вантажного автомобіля), придбаного через філію відповідача в м. Харкові. Господарський суд м. Києва порушив провадження у справі і призначив дату судового засідання. У відзиві на позовну заяву відповідач послався на наявність третейського застереження в договорі, укладеному з позивачем, і просив припинити провадження у справі. У судовому засіданні представник відповідача підтримав свої вимоги. Представник позивача заперечував проти припинення провадження у справі, посилаючись на те, що, на його думку, третейську угоду, про яку йдеться в п. 5 ч. 1 ст. 80 Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України), слід розуміти, по-перше, як окремий документ, а по-друге, її укладення має відбутися після виникнення спору за наявності обопільної згоди сторін.

Як має вчинити суддя в даному випадку?

11. ПАТ “Машинобудівний завод” звернулося до господарського суду з позовом до місцевої ради і ТОВ “Геліос” про скасування рішення місцевої ради про припинення постійного користування земельною ділянкою (яке підтверджувалося Актом на право постійного землекористування 1995 р.), а також рішення цієї ж ради про передачу спірної земельної ділянки ТОВ “Геліос”, і відновлення права постійного користування на зазначену земельну ділянку. Ухвалою судді господарського суду відмовлено у прийнятті позовної заяви з посиланням на те, що зазначена заява не підлягає розгляду в господарських судах.

Дайте оцінку діям судді? За якими критеріями визначається юрисдикція господарських судів?

12. ПП “Коллектор” звернулося до господарського суду з позовом до ТОВ “Барви” про стягнення боргу. У позовній заяві позивач зазначив, що згідно з договором поступки права вимоги, укладеним між ним і фізичною особою Стеценко К.С., останній передав йому право вимоги перед ТОВ “Барви” на суму 100 тис. грн. Право вимоги належало Стеценку К.С. у зв’язку з виходом із ТОВ “Барви” як його колишнього учасника і виплатою вартості його частки у цьому товаристві. У відзиві на позовну заяву ТОВ “Барви” вказувало, що зазначені кошти Стеценку К.С. було фактично виплачено. При розгляді справи суддя залучив до участі у справі Стеценка К.С. як третю особу, яка не заявляє самостійних вимог, на боці позивача і задовольнив позов. В апеляційній скарзі ТОВ “Барви” просило скасувати рішення суду першої інстанції і припинити провадження у справі, посилаючись на те, що залучення до участі у справі фізичної особи, яка не є суб’єктом підприємницької діяльності, виключає юрисдикцію господарського суду на розгляд зазначеної справи.

Яке рішення має прийняти апеляційний господарський суд? Назвіть критерії розмежування юрисдикції загальних і господарських судів.

13. Керівник господарського товариства звернувся до адвоката з питаннями, у якому суді розглядаються вимоги: 1) спадкоємців померлого учасника товариства з обмеженою відповідальністю до цього товариства щодо оскарження рішення його загальних зборів прийняти спадкоємця до числа учасників замість померлого учасника; 2) колишнього учасника товариства до нового про визнання договору купівлі-продажу частки у статутному капіталі недійсним; 3) учасника товариства про переведення прав покупця за договором купівлі-продажу частки у статутному капіталі товариства у зв'язку з порушення його першочергового права на придбання цієї частки; 4) директора товариства, який одночасно є і його учасником, про визнання недійсним рішення загальних зборів про його звільнення з підстав порушення порядку скликання і проведення загальних зборів?

Дайте вичерпні і обґрунтовані відповіді на зазначені питання.

Т е м а 4. Учасники господарського процесу

Питання для обговорення

1. Сторони в судовому процесі.
2. Права та обов'язки сторін.
3. Процесуальна співучасть.
4. Треті особи у господарському процесі: поняття, види, підстави участі.
5. Залучення до участі у справі господарського процесу іншого відповідача та заміна неналежного відповідача.
6. Процесуальне правонаступництво.
7. Представництво в господарському процесі.
8. Особливості участі прокурора в господарському процесі.
9. Участь у судовому процесі судового експерта.

Спеціальні матеріали

Про деякі питання участі прокурора у розгляді справ, підвідомчих господарським судам: роз'яснення Президії Вищого господарського суду України від 22.05.2002 р. № 04-5/570 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_570600-02

Про деякі питання практики застосування у вирішенні спорів окремих норм процесуального права: інформаційний лист Вищого господарського суду України від 14.12.2007 р. № 01-08/973 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_973600-07

Про деякі питання практики застосування у вирішенні спорів окремих норм процесуального права: інформаційний лист Вищого господарського суду України від 09.04.2009 р. № 01-08/204 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_204600-09

Про деякі питання запобігання зловживанню процесуальними правами у господарському судочинстві: інформаційний лист Вищого господарського суду України від 15.03.2010 р. № 01-08/140 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_140600-10

Завдання

14. Заступник прокурора м. Харкова в інтересах держави в особі Харківської міської ради звернувся до господарського суду Харківської обл. з позовною заявою до ВАТ “Харківхолдмаш” про стягнення з відповідача на користь позивача збитків у розмірі 104704,53 грн. В обґрунтування своїх позовних вимог позивач посилається на те, що земельна ділянка по вул. Плеханівській, 119 у м. Харкові загальною площею 0,02 га використовується відповідачем для розміщення зразків тракторної техніки в рекламних цілях без оформлення документів, які посвідчують право на земельну ділянку, чим порушено вимоги ст. 125, 126 ЗК України.

Ухвалою господарського суду Харківської обл. про порушення провадження у справі від 11.07.2011 р. позовну заяву

заступника прокурора м. Харкова прийнято до розгляду судом, порушено провадження у справі та призначено її розгляд у судовому засіданні на 26.07.2011 р.

Прокурор, обґрунтовуючи свої позовні вимоги, посилається на те, що перевіркою, проведеною прокуратурою, встановлено, що уповноваженими посадовими особами Управління земельних відносин Харківської міської ради обстежено земельну ділянку по вул. Плеханівській, 119 у м. Харкові. Згідно з актом № 4020/10 обстеження, визначення меж, площі та конфігурації земельної ділянки по вул. Плеханівській, 119 від 13.12.2010 р. встановлено, що земельна ділянка по вказаній адресі загальною площею 0,02 га використовується відповідачем для розміщення зразків тракторної техніки в рекламних цілях без оформлення документів, які посвідчують право на земельну ділянку, чим порушено вимоги ст. 125, 126 ЗК України. Згідно з актом про визначення збитків № 131 від 21.12.2010 р., затвердженого рішенням виконавчого комітету Харківської міської ради від 24.12.2010 р. № 558, неoderжаний міською радою дохід за використання ВАТ “Харківхолодмаш” земельної ділянки площею 0,02 га, за адресою: м. Харків, вул. Плеханівська, 119, складає 104704,53 грн.

Ухвалами суду для забезпечення всебічного, повного та об’єктивного дослідження всіх матеріалів справи та фактичних обставин спору прокурора та позивача було зобов’язано надати суду: додаткове документальне обґрунтування позовних вимог, докази наявності та докладний і обґрунтований розрахунок збитків, документальне підтвердження підстав нарахування збитків за період з 2008 р., матеріали проведеної перевірки відповідача, які є необхідними для повного та всебічного розгляду справи, оскільки надані прокурором до позовної заяви докази порушення відповідачем вимог чинного законодавства, а саме: акт № 4020/10 обстеження, визначення меж, площі та конфігурації земельної ділянки по вул. Плеханівській, 119 від 13.12.2010 р. та акт про визначення збитків № 131 від 21.12.2010 р. були складені у грудні 2010 р., а збитки були нараховані за період з 01.10.2008 р. Прокурором названих документів надано не було.

Чи є в діях прокурора порушення норм господарського

процесу? Як повинен діяти суд в даній ситуації?

15. ТОВ «Компанія “Перша юридична”» (позивач) звернулося до господарського суду Харківської обл. із позовною заявою про стягнення з відповідача – ПАТ “УкрСиббанк” – збитків у розмірі 1371820,00 грн.

Через канцелярію господарського суду Харківської обл. 01.09.2011 р. від фізичної особи Яцькова Антона Володимировича надійшла заява про заміну первісного позивача ТОВ «Компанії “Перша юридична”» правонаступником, в якій заявник повідомляє, що 15.08.2011 р. між первісним позивачем та заявником укладено договір відступлення права вимоги, згідно з яким останній відступив заявнику право вимоги до відповідача щодо сплати збитків у сумі 1371820,00 грн, понесених у формі штрафних санкцій і судових витрат на підставі рішення Київського районного суду м. Донецька від 01.02.2011 р. у результаті невиконання умов Авторського договору № 7-05/10 про передачу невиключного права на використання твору.

Ухвалою господарського суду Харківської обл. вирішено замінити первісного позивача у розгляді справи.

Чи вірно було проведено процесуальне правонаступництво у господарському процесі? Які підстави правонаступництва у господарському процесі?

16. Прокурор м. Дніпропетровська в інтересах держави в особі Дніпропетровської міської ради та Міського комунального виробничого підприємства “Дніпроводоканал” (м. Дніпропетровськ) звернувся до господарського суду Харківської обл. з позовною заявою про стягнення з ТОВ НВТ “Тиком” (м. Харків) 1011,96 грн основного боргу, 1981,98 грн боргу за наднормативне водокористування, 840,88 грн інфляційних витрат, 204,37 грн 3% річних та судових витрат, обґрунтовуючи свої вимоги тим, що відповідач в порушення умов договору № 3030 від 06.01.2004 р. неналежним чином виконав свої зобов’язання щодо повної та своєчасної оплати послуг водопостачання та водовідведення.

Відповідач 16.06.2011 р. надав відзив на позовну заяву, в якому зазначив, що ще 13.12.2007 р. відповідач уклав договір

купівлі-продажу нерухомого майна, зареєстрований 13.12.2007 р. у реєстрі під № 3493 приватним нотаріусом Дніпропетровського міського нотаріально округу Сидорчук В.І., згідно з яким відповідач передав у власність, а громадянин України Саркісян А.Д. прийняв у власність нежитлове приміщення за адресою: м. Дніпропетровськ, вул. Миру, 15. Крім того, відповідач зазначає, що факт відсутності заборгованості у відповідача перед Дніпропетровською міською радою підтверджується актом звіряння № 191652 від 10.09.2010 р. за послуги водопостачання та водовідведення. Відповідач вказує на те, що звертався до Міського комунального виробничого підприємства “Дніпроводоканал” із листом від 17.12.2007 р. про розірвання договору № 3030 від 06.01.2004 р. у зв’язку з тим, що власником нежитлового приміщення за адресою: м. Дніпропетровськ, вул. Миру, 15 є гр. Саркісян А.Д. Враховуючи викладені обставини, відповідач заперечує проти позовних вимог та просить суд здійснити заміну первісного відповідача належним.

Як в даній ситуації повинен діяти суд? Який процесуальний порядок заміни первісного відповідача?

17. Харківська міська рада (позивач) звернулася до господарського суду Харківської обл. із позовною заявою до Управління містобудування та архітектури Департаменту містобудування, архітектури та земельних відносин Харківської міської ради (м. Харків) і ПП “Тритобс”, в якій просить суд розірвати договір оренди землі від 17.04.2006 р. за № 140667100096, зареєстрований у Харківській регіональній філії ДП “Центр земельного кадастру” при Державному комітеті України по земельних ресурсах“ в Державному реєстрі земель, укладений між позивачем та ПП “Тритобс”. Позивач також просить зобов’язати ПП “Тритобс” повернути земельну ділянку загальною площею 0,5359 га по пр. Леніна, 7-В у м. Харкові територіальній громаді міста Харкова в особі Харківської міської ради з приведенням її у придатний для подальшого використання стан.

До господарського суду Харківської обл. 11.04.2011 р. надійшло клопотання ПП “Тритобс” про передачу справи за підсудністю. Обґрунтовує дане клопотання ПП “Тритобс” тим, що

позивач звернувся до господарського суду з порушенням правил процесуальної співучасті (множинності) сторін та підсудності, оскільки Управління містобудування та архітектури Департаменту містобудування, архітектури та земельних відносин Харківської міської ради не пов'язане з ПП “Тритобс” та не виступає стороною спірних правовідносин. ПП “Тритобс” також зазначило, що оскільки Управління земельних відносин Харківської міської ради хоча і є окремою юридичною особою, але знаходиться у повній залежності та підпорядковується Харківській міській раді, яка є позивачем у справі, тому ПП “Тритобс” зосереджує увагу на поданні даного позову з метою штучної передачі до господарського суду. За таких обставин, вважаючи, що позивач помилково залучив Управління містобудування та архітектури Департаменту містобудування, архітектури та земельних відносин Харківської міської ради, ПП “Тритобс” зауважує, що дану справу належить передати до господарського суду м. Києва за місцезнаходженням ПП “Тритобс”.

Чи підлягає клопотання ПП “Тритобс” задоволенню з підстав порушення правил процесуальної співучасті? Які види співучасті у господарському процесі?

18. ПАТ АБ “Укргазбанк” в особі Харківської обласної дирекції ПАТ АБ “Укргазбанк” звернулося до господарського суду Харківської обл. із позовною заявою до відповідачів – Червонозаводського ВДВС Харківського міського управління юстиції (м. Харків); ПП “Спеціалізоване підприємство «Юстиція»” в о. ХФ, м. Харків щодо визнання недійсним акта переоцінки арештованого майна від 23.05.2011 р. та скасування його. Позивач також просить визначити початкову ціну арештованого майна, а саме нежитлових приміщень № 1-10, загальною площею 182,7 кв.м., розташованих за адресою: м. Харків, вул. Клочківська, 254 для других та наступних прилюдних торгів у сумі 1101997 грн 77 коп, тобто зі зниженням ринкової вартості на 5%, а не 25%.

Правовою підставою звернення до суду з позовом про визнання недійсним висновку про ринкову оцінку майна, здійснену в межах виконавчого провадження, позивач вважає поло-

ження ст. 58 Закону України “Про виконавче провадження”.

Стаття 58 вищезазначеного Закону закріплює право сторін у виконавчому провадженні на оскарження оцінки майна до суду в 10-денний строк з дня отримання повідомлення державного виконавця про таку оцінку.

Відповідно до положень Закону оцінка майна є процесуальною дією державного виконавця.

Згідно із ч. 3 ст. 12 Закону України “Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні” акт оцінки майна є документом, що містить висновки про вартість майна та підтверджує виконані процедури з оцінки майна, здійсненої суб’єктом оціночної діяльності – органом державної влади або органом місцевого самоврядування – самостійно.

За приписами ст. 3 цього ж Закону оцінка майна – це процес визначення його вартості на дату оцінки за процедурою, встановленою Законом, та є результатом практичної діяльності суб’єкта оціночної діяльності. Оскільки складання звіту виступає частиною процесу оцінки, він також є результатом практичної діяльності фахівця-оцінювача з визначених питань, а не його рішенням.

З огляду на вищевикладене суд дійшов висновку про те, що звіт про оцінку майна не підпадає під наведені ознаки юридичного акта, не є актом державного чи іншого органу, тому не може бути предметом самостійного оскарження в господарському суді.

Чи вірні висновки суду? Чи підлягає оскарженню висновки експерта?

Т е м а 5. Докази в господарському процесі

Питання для обговорення

1. Поняття судового доказування та судових доказів.
3. Предмет доказування.
4. Підстави звільнення від доказування.
5. Належність і допустимість доказів.

6. Витребування доказів.
7. Оцінка доказів.
8. Письмові докази.
9. Речові докази.
10. Висновок судового експерта.
11. Пояснення представників сторін та інших осіб, які беруть участь у судовому процесі.

Спеціальні матеріали

Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з відшкодуванням шкоди: роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 01.04.1994 р. № 02-5/215 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_215800-94

Про деякі питання практики призначення судової експертизи: роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 11.11.1998 р. № 02-5/424 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_424800-98

Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з визнанням угод не дійсними: роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 12.03.1999 р. № 02-5/111 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_111800-99

Завдання

19. У травні 2011 р. Ніжинський міський молочний завод звернувся до суду з позовом про стягнення з господарського товариства “Віко-ЛТД” 90000 грн.

Позивач зазначив, що 30.07.2010 р. Ніжинський міський молочний завод придбав у відповідача автомобіль МАЗ-64229-032, який виявився технічно несправним і 12.12.2010 р. згорів на 78-му кілометрі дороги Черкаси – Київ – Ростов-на-Дону. Відповідно до ст. 681 ЦК України позивач має право вимагати розірвання договору купівлі-продажу, оскільки недоліки проданого йому автомобіля виявлені протягом одного року з дня передачі.

Відповідач проти позову заперечував, посилаючись на

те, що причиною загорання автомобіля є дефекти, які з'явилися під час його експлуатації, а тому вини відповідача в заподіянні шкоди немає.

Дайте визначення поняття доказів. Якими засобами доказування в даній справі позивач може обґрунтувати свої вимоги?

20. Позивач – ТОВ “Булат” – звернувся до господарського суду Харківської обл. із позовом про стягнення з Ізюмського консервного заводу збитків на суму 885191 грн, яких він зазнав у результаті несвоєчасних розрахунків за полуницю, що прийняв відповідач від ТОВ “Булат” у період з 17.05.2011 р. по 24.06.2011 р.

Подані позивачем і відповідачем накладні, датовані червнем 2011 р., свідчать про те, що протягом місяця ТОВ “Булат” за угодою з відповідачем декілька разів передавало йому свіжу полуницю на суму 58850 грн, вартість якої було перераховано відповідачем у травні 2011 р., що підтверджується платіжним дорученням від 19.05.2011 р. № 79.

В обґрунтування своїх вимог позивач зазначав, що між ним та відповідачем уклалися договори купівлі-продажу, на підтвердження яких позивач випишував накладні, що містили відомості про кількість, ціну проданої полуниці та суму, а відповідач приймав полуницю, підтверджуючи це штампами та підписами матеріально відповідальних осіб на цих накладних, і у нього виникав обов’язок розрахуватися негайно.

Господарський суд задовольнив позов і визнав, що до збитків належать відсотки, не одержані за депозитним рахунком юридичної особи за 11 місяців, тобто за строк, протягом якого позивач мав реальну змогу використовувати гроші за продану ним полуницю в разі вчасних розрахунків з боку покупця.

Дайте визначення предмета доказування. Чи правильно у справі вирішене питання про належність доказів?

21. Українська багатогалузева фірма “Інком” (м. Київ) звернулася до господарського суду м. Києва з позовом до військової частини А-0138/А-154 про стягнення збитку в сумі

33870 грн, заподіяного внаслідок ДТП.

У районі бульвару Лесі Українки 30.07.2011 р. сталося зіткнення транспортних засобів позивача – “Ніссан-Санні” (водій Борисенко А.М.) і відповідача – ГАЗ-24 (водій Чугуй Г.В.), внаслідок якого був пошкоджений автомобіль позивача.

Відповідач не визнав своєї вини, посилаючись на наявність суттєвих суперечностей у висновках експерта Харківського НДІСЕМІО України. Ці висновки не відповідають фактичним обставинам події і не можуть бути доказами у справі, які підтверджують висновки ДАІ про вину водія відповідача.

У зв'язку з цим відповідач заявив клопотання про призначення повторної експертизи, яку доручили провести Київському науково-дослідному інституту судової експертизи.

Який процесуальний порядок призначення експертизи? Складіть письмову ухвалу про задоволення клопотання відповідача.

22. Спеціалізована акціонерна страхова компанія “Скіф” звернулася до господарського суду Запорізької обл. з позовом до акціонерного банку “Авто-ЗАЗ-банк” і Запорізького товариства з обмеженою відповідальністю “Пінта” про визнання недійсним договору страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту, отриманого за договором від 13.06.2011 р. № 2-КР, укладеного шляхом обману.

У судовому засіданні позивач згідно зі ст. 22 ГПК України заявив клопотання про доповнення підстав позову і вимагав визнання цього договору недійсним у зв'язку з його невідповідністю вимогам закону, оскільки особа, яка його уклала, не мала на це повноважень.

Відповідач позовні вимоги повністю заперечував, вважаючи, що підстав для їх задоволення немає. Позивач при цьому посилався на проведену слідчим з особливо важливих справ УВС Запорізької обл. перевірку, в ході якої не виявлено порушень при укладенні спірного договору.

Які підстави звільнення від доказування в господарських справах? Чи є вони в даній справі?

23. У квітні 2011 р. завод “Маяк” (с. Стоп’яги) звернувся в господарський суд з позовом до Дівичківського ССТ про витребування майна з чужого незаконного володіння (магазин). Позивач подав до суду документи, які свідчать про те, що він є правонаступником радгоспу “Дніпро”, якому і належав спірний будинок.

Довідкою Переяслав-Хмельницької районної ради народних депутатів від 09.09.2009 р. № 93 підтверджено, що виконкомом рішення про передачу відповідачу спірного будинку не приймалося.

Викладені обставини свідчать, що магазин надавався відповідачу лише в оренду, а не у власність.

Виходячи з викладеного, суд задовольнив позов і зобов’язав Дівичківське сільське споживче товариство передати заводу “Маяк” у встановленому порядку у строк до 13.11.2011 р. магазин № 315.

Які факти підлягають доказуванню? Які факти має доказувати кожна сторона? Які засоби доказування можуть бути використані в даній справі?

24. ДП “Айсберг” 12.02.2011 р. звернулося до господарського суду Черкаської обл. з позовом про стягнення з ТОВ “Оріана” вартості товару, отриманого відповідачем за договором № 8 від 03.08.2010 р., та штрафу за порушення умов цього договору загальною сумою 34056, 23 грн.

ДП “Айсберг” 23.02.2011 р. подало до того ж суду позов про стягнення з ТОВ “Оріана” пені за несвоєчасну оплату поставленого за договором № 8 товару в сумі 11700 грн. Ухвалою господарського суду Черкаської обл. від 15.03.2011 р. справи, порушені за обома позовами, об’єднані в одне провадження.

Відповідач позовні вимоги не визнав, стверджуючи, що договір № 8 від 03.08.2010 р. ним не укладався, товар згідно з накладними він не отримував, а всі надані позивачем докази є підробленими. В обґрунтування цих тверджень представник відповідача просив допитати в якості свідків головного бухгалтера та фінансового директора ДП “Айсберг”, а також призначити

судові експертизи.

Рішенням господарського суду Черкаської обл. від 20.05.2002 р. у позові відмовлено з тих підстав, що подані позивачем докази є сфальсифікованими відповідно до висновків проведених судових експертиз, товару відповідач не отримувач і, відповідно, ніякої заборгованості не має. У задоволенні клопотання відповідача про допит в якості свідків головного бухгалтера та фінансового директора було відмовлено.

Чи є підстави для об'єднання позовних вимог? Які засоби доказування передбачені ГПК України? Який процесуальний порядок призначення та проведення судових експертиз?

25. У лютому 2011 р. приватне акціонерне товариство “Харківський автогенний завод” звернулося до господарського суду Полтавської обл. із позовом до товариства з обмеженою відповідальністю “Полтавапромтехгаз” про стягнення суми боргу – 33 931 грн 52 коп з урахуванням індексу інфляції – 3 528 грн 89 коп та річних – 1 252 грн 20 коп, а також пені – 3 439 грн 30 коп з підстав неналежного виконання договору поставки технічних газів № 545 від 24.11.2008 р. та доповнень до нього (з урахуванням уточнених позовних вимог).

Господарським судом встановлено, що позивач у 2006 – 2009 р. поставляв відповідачеві технічні гази на умовах договорів від 01.11.2006 р. № 27-2007, від 01.04.2008 р. № 395-2008, від 24.11.2008 р. № 545 та додаткової угоди від 15.12.2008 р. Ціна останнього договору становить 1 354 257 грн 60 коп.

Позивач стверджує, що за поставлену на умовах договору № 545 продукцію відповідач розрахувався не в повному обсязі.

Отримання відповідачем товару підтверджується видатковими накладними, проте його вартість відповідач сплатив не в повному обсязі і борг дорівнює 33 931 грн 52 коп.

У жовтні 2009 р. сторони склали акт звірки взаєморозрахунків на суму 41 075 грн 52 коп. Позивач 27.10.2010 р. звернувся до відповідача з вимогою погасити борг у розмірі 44 228 грн 52 коп, але в порушення вимог ч. 2 ст. 530 ЦК України відповідач у семиденний строк з дня пред'явлення вимоги зобов'язань не виконав.

Визначте предмет доказування по даній справі. Які засоби доказування можуть бути використані в даній справі?

Які з наведених доказів є належними?

26. Міністерство юстиції України 15.11.2010 р. звернулося до господарського суду Івано-Франківської обл. із позовом про стягнення з ВАТ “Оріана” на користь держави 19 509 283 грн 10 коп. В обґрунтування своїх вимог позивач зазначив, що за результатами розгляду заяви компанії “Regent Engineering International Limited” 03.04.2008 р. Європейський суд з прав людини виніс рішення, яким зобов’язав державу Україну сплатити компанії-заявнику суму заборгованості за рішенням арбітражного суду від 23.12.1998 р., що становить 2 466 906 доларів США 47 центів. У період з грудня 2008 р. по березень 2009 р. держава повністю виконала згадане рішення Європейського суду, що підтверджується відповідними платіжними дорученнями. Проте, оскільки позивач вважає, що констатовані Європейським судом в ході розгляду цієї справи порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. мали місце внаслідок порушення ВАТ “Оріана” строків і порядку виконання своїх зобов’язань за укладеним з ТОВ “СОМ” (правонаступником якої є компанія “Regent Engineering International Limited”) контрактом та невиконання протягом тривалого часу рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України від 23.12.1998 р. у справі АС № 142у/98, виконання державою згаданого рішення Європейського суду завдало Державному бюджету України збитків на суму 19 509 283 грн 10 коп, що становить 2 466 906 доларів США 47 центів за офіційним курсом НБУ станом на 07.07.2010 р., які підлягають стягненню з відповідача на підставі ст. 1166 ЦК України.

ВАТ “Оріана” 07.12.2010 р. подало відзив на позов, із змісту якого вбачається, що відповідач проти позову заперечує, оскільки грошові вимоги компанії “Regent Engineering International Limited”, про які йдеться в позові, уже визнані судом у ході розгляду справи про банкрутство ВАТ “Оріана” та включені до реєстру вимог кредиторів.

Чи є в даній справі підстави звільнення від доказування? Які факти має довести кожна сторона по цій справі? Визначте правила оцінки доказів.

Тема 6. Порухення провадження в господарському суді

Питання для обговорення

1. Поняття та види позовів.
2. Позовна заява та її реквізити.
3. Відзив на позовну заяву.
4. Зустрічний позов.
5. Підстави відмови у прийнятті позовної заяви.
6. Повернення позовної заяви.
7. Наслідки порушення провадження у справі.

Спеціальні матеріали

Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України: роз'яснення Вищого арбітражного суду України від 18.09.1997 р. № 02-5/289 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_289800-97

Про деякі питання застосування норм Господарського процесуального кодексу України, порушені у доповідних записках про роботу господарських судів у 2007 році: інформаційний лист Вищого господарського суду України від 18.03.2008р. №01-8/164 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_164600-08

Про деякі питання, порушені в доповідних записках про роботу господарських судів України у 2009 році щодо застосування норм Господарського процесуального кодексу України: інформаційний лист Вищого господарського суду України від 29.06.2010 р. № 01-08/369 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_369600-10

Завдання

27. У травні 2011 р. державне підприємство “Придніпровська залізниця” звернулося до господарського суду Донець-

кої обл. з позовом до ТОВ “Укрхімпромресурси” про стягнення з відповідача на користь позивача штрафу за неправильно вказану масу вантажу в залізничній накладній № 52569232 у сумі 30 670,00 грн.

Ухвалою господарського суду Донецької обл. від 06.05.2011 р. позовна заява державного підприємства “Придніпровська залізниця” повернута позивачу без розгляду на підставі п. 6 ч. 1 ст. 63 ГПК України (з посиланням на те, що доданий до матеріалів позову фіскальний чек № 2562 від 29.04.2011 р. не може бути доказом направлення відповідачеві копії позовної заяви, оскільки у вказаному чеку не зазначено адресата – юридичної особи, якій адресується поштове відправлення).

Не погоджуючись із прийнятою місцевим господарським судом ухвалою, державне підприємство “Придніпровська залізниця” звернулося до Донецького апеляційного господарського суду з апеляційною скаргою, в якій просило суд апеляційної інстанції ухвалу господарського суду Донецької обл. від 06.05.2011 р. скасувати, оскільки остання прийнята з порушенням норм процесуального права, а матеріали направити на розгляд до господарського суду Донецької обл.

Постановою Донецького апеляційного господарського суду від 14.06.2011р. ухвалу суду першої інстанції скасовано, а матеріали справи направлено до господарського суду Донецької обл. для розгляду, посилаючись на те, що якщо у позовній заяві є посилання на докази, що підтверджують викладені обставини, але самі докази до позовної заяви не додані, відтак таку заяву не можна повертати з посиланням на ст.63 ГПК кодексу України. У такому випадку суддя у процесі підготовки справи до розгляду ухвалою повинен витребувати ці докази від позивача чи відповідача.

Чи правомірні дії Донецького апеляційного суду? Визначте та дайте характеристику підставам повернення позовної заяви.

28. Ухвалою господарського суду Дніпропетровської обл. від 25.05.2011 р. позовну заяву і додані до неї документи повернуто без розгляду.

Згідно з п.3 ч.1 ст.63 ГПК України суддя повертає позовну заяву і додані до неї документи без розгляду, якщо у позовній заяві не вказано обставин, на яких ґрунтується позовна вимога, доказів, що підтверджують викладені в заяві обставини, не обґрунтований розрахунок стягуваної чи оспорюваної суми.

Судом встановлено, що до позовної заяви за № НЮ-05/166 від 18.05.2011 р. додані належним чином засвідчені копії накладної № 47115260 від 15.11.2010 р. та комерційного акта АА № 035589/181 від 19.11.2010 р., тобто позовна заява ДП “Придніпровська залізниця” не відповідає вимогам п.5 ч.2 ст.54 ГПК України.

Оскільки відповідно до ст. 130 Статуту залізниць України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.04.1998 р. за № 457, з подальшими змінами та доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 11.10.2002 р. № 1510 та від 25.12.2002 р. № 1973, право на пред’явлення до залізниці претензій та позовів мають:

а) у разі втрати вантажу: відправник – за умови пред’явлення вантажної квитанції і документів, що підтверджують кількість і вартість відправленого вантажу; одержувач – за умови пред’явлення вантажної квитанції з відміткою станції призначення про неприбуття вантажу і документів, що підтверджують кількість і вартість відправленого вантажу. У разі неможливості пред’явлення вантажної квитанції подається довідка станції відправлення про прийняття вантажу до перевезення з відміткою станції призначення про неприбуття вантажу;

б) у разі недостачі, псування або пошкодження вантажу: одержувач – за умови пред’явлення накладної, комерційного акта і документа, що засвідчує кількість і вартість відправленого вантажу. Якщо у складанні комерційного акта відмовлено, замість нього подається документ, що підтверджує скаргу про цю відмову;

в) у разі прострочення доставки вантажу: одержувач – за умови пред’явлення накладної;

г) у разі втрати багажу чи вантажобагажу: пред’явник багажної чи вантажобагажної квитанції, а у разі недостачі, псування, пошкодження або прострочення доставки багажу, ван-

тажобагажу – пред’явник акта, виданого залізницею про недо-стачу, прострочення доставки, псування, пошкодження багажу чи вантажобагажу.

Накладна, вантажна, багажна і вантажобагажна квитанції та комерційний акт подаються лише в оригіналі.

Чи правильні дію суду?

29. Завод звернувся до господарського суду Дніпропетровської обл. із позовом про стягнення з Товариства 68 009 грн боргу, 8 183,44 грн пені, 7345,02 грн інфляційних втрат, 3 % річних у сумі 1 022,93 грн, а всього 84560,39 грн, що мотивував неналежним виконанням відповідачем зобов’язань за догово-ром від 03.06.2008 р. № 32/6-08 (далі – Договір).

Ухвалою господарського суду Дніпропетровської обл. від 25.05.2011 р. заводу в прийнятті названої позовної заяви відмовлено на підставі п. 1 ч. 1 ст. 62 ГПК України із посилан-ням на неможливість її розгляду в господарських судах Украї-ни, оскільки п. 10.2 Договору сторони передбачили, що всі не-врегульовані шляхом переговорів спори, пов’язані з цим Дого-вором, має вирішувати Регіональний третейський суд України при асоціації “Регіональна правова група”.

Постановою Дніпропетровського апеляційного госпо-дарського суду від 01.07.2011 р. зазначену ухвалу місцевого су-ду скасовано, а позовну заяву заводу направлено до господа-рського суду Дніпропетровської обл. для розгляду по суті. Пос-танову апеляційного суду з посиланням на приписи ст. 124 Конституції України мотивовано: поширенням юрисдикції су-дів на всі правовідносини, що виникають у державі; неможливі-стю позбавлення особи права на розгляд її справи в суді; недій-сності (нікчемності) відмови від звернення до суду.

Чи правомірні дії Дніпропетровського апеляційного гос-подарського суду?

30. Ухвалою господарського суду Донецької обл. від 03.06.2011 р. позов Одеської залізниці до ТОВ “Східно-регіональне підприємство «Шельф»” про стягнення 22 745 грн штрафу повернуто без розгляду на підставі п. 10 ч. 1 ст. 63 ГПК

України.

Повертаючи позовну заяву без розгляду, господарський суд першої інстанції послався на те, що надане позивачем платіжне доручення № 2533 від 23.05.2011 р. про оплату витрат на інформаційно-технічне забезпечення судового процесу не містить підпису уповноваженої посадової особи, скріпленого печаткою установи банку, з відміткою про дату виконання платіжного доручення, що відповідно до п. 10 ч. 1 ст. 63 ГПК України є підставою для повернення позовної заяви без розгляду.

Чи правомірні дії суду? Які є підстави для повернення позовної заяви?

31. Мале підприємство “Ринок-ІНВЕСТ” звернулося до господарського суду з позовом до кооперативу “Оріана” про стягнення 340 тис. грн, які є вартістю алюмінію, попередньо оплаченого, але не одержаного з вини відповідача.

Суддя господарського суду відмовив в прийнятті позовної заяви та порушенні справи на підставі того, що до суду звернулася неналежна сторона. Мале підприємство “Ринок-ІНВЕСТ”, яке звернулося з позовом, є брокером торговельно-промислової асоціації “Топаз”, між ними укладено договір доручення про купівлю алюмінію у підприємства “Фактор-ІМЕК”. Договір доручення було укладено також між кооперативом “Оріана” та “Фактор-ІМЕК” (брокером продавця). На виконання цих договорів брокер продавця від його імені уклав договір про купівлю-продаж алюмінію з брокером покупця. Вказаний договір не було виконано, алюміній покупець не одержав, незважаючи на те, що ним за платіжним дорученням було перераховано кооперативу “Оріана” суму, відповідну вартості алюмінію. Оскільки неналежною є і відповідна сторона, то порушувати та розглядати таку справу суддя вважає недоцільним.

Дайте правову оцінку процесуальним діям судді господарського суду.

Т е м а 7. Підготовка справи до розгляду

Питання для обговорення

1. Мета та завдання підготовки справи до судового розгляду.
2. Зміст підготовки справи до судового розгляду.
3. Призначення справи до судового розгляду.
4. Судові повідомлення та виклики.
5. Правові наслідки неналежної підготовки справи до судового розгляду.

Спеціальний матеріал

Про деякі питання практики застосування ГПК України: роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 18.09.1997 р. № 02-5/289 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_289800-97

Про деякі питання практики забезпечення позову: інформаційний лист Вищого господарського суду України від 12.12.2006 р. № 01-8/2777 // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v2776600-06>

Про деякі питання практики призначення судової експертизи: роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 11.11.1998 р. № 02-5/424 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_424800-98

Про деякі питання практики застосування заходів до забезпечення позову: роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 23.08.1994 р. № 02-5/611 // Бюл. законодавства і юрид. практики України. – 1998. – № 3.

Про деякі питання уступки вимоги і переводу боргу: роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 14.12.1993 р. № 01-6/1301 // Там же. – 1998. – № 3.

Завдання

32. Ухвалою господарського суду м. Києва було порушено провадження у справі за позовом ЗАТ “Український страховий дім” до ЗАТ “Акціонерна страхова компанія «Інго Україна»” про стягнення в порядку регресу 24 900 грн. Під час підготовки справи до судового розгляду від позивача надійшло клопотання про витребування додаткових документів, які є необхідними у справі доказами: акта виконаних робіт СТО та страхового полісу № ВВ/4974988.

Суддя відмовив в задоволенні даного клопотання на підставі того, що до наданого через канцелярію суду клопотання про витребування доказів представником позивача було прикладено не завірену копію довіреності. Відмову у задоволенні клопотання позивача суд також мотивував тим, що у заяві про витребування документів чітко не зазначено, які саме обставини перешкоджають їх наданню, не вказані підстави, із яких випливає, що ці документи знаходяться у відповідача. Суд роз’яснив позивачу, що ухвала про відмову в задоволенні клопотання про витребування доказів оскарженню не підлягає, а заявлений позивачем позов буде залишено без розгляду.

Чи правильно вчинив суд? Визначте мету та завдання підготовки справи до розгляду.

33. Під час підготовки справи до судового розгляду позивач подав до суду клопотання про забезпечення позову. Ухвалою господарського суду Кіровоградської обл. заяву ТОВ ПМ “Фореста” про забезпечення позовних вимог задоволено частково. З метою забезпечення позову накладено арешт на грошові суми корпорації “Система ССБ” (об’єднання підприємств) у розмірі заявлених позовних вимог, що знаходяться на банківських рахунках; у задоволенні заяви в іншій частині, тобто про забезпечення позовних вимог, відмовлено.

Постановою Дніпропетровського апеляційного господарського суду ухвалу господарського суду Кіровоградської обл. залишено без змін, а апеляційну скаргу ТОВ ПМ “Форес-

та” – без задоволення.

Позивач, не погоджуючись із постановою суду апеляційної інстанції, звернувся до Вищого господарського суду України із касаційною скаргою, в якій просить скасувати ухвалу господарського суду Кіровоградської обл. та постанову Дніпропетровського апеляційного господарського суду в частині відмови у задоволенні вимог про забезпечення позову і задовольнити клопотання позивача про заборону корпорації “Система ССБ” (об’єднання підприємств) вчиняти будь-які дії, пов’язані зі зміною організаційно-правової форми, реорганізацією корпорації.

Вищий господарський суд України, розглянувши матеріали поданої касаційної скарги, прийшов до висновку про неможливість прийняття її до провадження.

Дайте правову оцінку діям суду.

На якій стадії процесу допускається забезпечення позову?

Вкажіть підстави забезпечення позову та передбачені законом заходи до забезпечення позову.

Чи може бути оскаржена ухвала суду про забезпечення позову та про відмову у забезпеченні позову?

34. ТОВ “Натурпродукт-Вега” звернулося до господарського суду Київської обл. з позовом до ТОВ “ВВС-ЛТД” про стягнення заборгованості за отриманий на підставі договору поставки товар у розмірі 4 871 375 грн та нараховану за прострочення платежу пеню в сумі 82 210 грн. Під час підготовки справи до розгляду позивач звернувся до суду із заявою про забезпечення позову шляхом накладення арешту на грошові кошти та нерухоме майно відповідача у розмірі заявлених позовних вимог.

Ухвалою господарського суду Київської обл. заяву ТОВ “Натурпродукт-Вега” про забезпечення позову задоволено частково та накладено арешт на грошові кошти ТОВ “ВВС-ЛТД”, що знаходяться на його банківських рахунках, у розмірі 4 953 319 грн.

Відповідач, не погоджуючись із цим, подав клопотання

про скасування заходів забезпечення позову, вжитих ухвалою суду. В обґрунтування клопотання він зазначив, що вжиті заходи забезпечення позову є втручанням у господарські відносини та порушенням його прав. Суд у задоволенні клопотання про скасування заходів забезпечення позову відмовив. Відповідач подав апеляційну скаргу, в якій просив зазначену ухвалу скасувати, посилаючись на відсутність достатнього обґрунтування необхідності застосування таких заходів.

Суд апеляційної інстанції відмовив у задоволенні скарги, наголосивши, що за приписами п. 10 роз'яснень Президії Вищого арбітражного суду України від 23.08.1994 р. № 02-5/611 “Про деякі питання практики застосування заходів до забезпечення позову” (зі змін. та допов.), враховуючи, що забезпечення позову застосовується як гарантія задоволення законних вимог позивача, господарський суд не повинен скасовувати вжиті заходи до виконання рішення або зміни способу його виконання, за винятком випадків, коли потреба у забезпеченні позову з тих чи інших причин відпала або змінилися певні обставини, що існували до застосування заходів забезпечення позову.

Дайте правову оцінку діям суду. Які процесуальні дії можуть бути здійснені під час підготовки справи до судового розгляду?

35. До господарського суду Київської обл. надійшла позовна заява ТОВ “Форум-Косметік” до малого приватного підприємства “Атлант-Плюс” про стягнення 147712 грн надмірно сплачених коштів. Під час підготовки справи до розгляду представником позивача подано клопотання про призначення судової будівельно-технічної експертизи. Суддя для повного та всебічного розгляду даної справи у зв'язку з тим, що при вирішенні господарського спору виникли питання, роз'яснення яких потребує спеціальних господарський знань, задовольнив клопотання позивача та призначив судову експертизу.

В ухвалі про призначення судової експертизи суд зазначив:

1. Призначити у справі за позовом ТОВ “Форум-Косметік” до малого приватного підприємства “Атлант-Плюс”

судову будівельно-технічну експертизу.

2. Проведення судової експертизи доручити Київському науково-дослідному інституту судових експертиз, який знаходиться за адресою: м. Київ, вул. Смоленська, 6-а, на вирішення якої поставити питання щодо визначення фактичного обсягу та вартості виконаних робіт (загальна площа конструкцій) малим приватним підприємством “Атлант-Плюс” на об’єкті торговельно-офісного центру “Форум-Косметік” відповідно до укладеного договору підряду.

3. Зобов’язати позивача та відповідача надати експерту всі документи, необхідні для проведення експертизи.

4. Витрати, пов’язані із проведенням експертизи, покласти на сторін.

5. Справу для проведення судової будівельно-технічної експертизи направити до Київського науково-дослідного інституту судових експертиз.

При визначенні переліку питань, які поставлено перед експертом, було враховано запропоновані та надані позивачем питання для розгляду при проведенні експертизи. Відповідач заперечував проти проведення експертизи, оскільки суд не врахував його думку щодо питань, які мають бути поставлені перед експертом.

Дайте правову оцінку діям суду. Визначте порядок призначення судової експертизи.

36. ТОВ “Донспецпром” звернулося до господарського суду з позовом до ТОВ “Вояж-ЛТД” про стягнення з останнього 1200500 грн. Позивач зазначив, що придбав у відповідача автомобіль МАЗ з автоприцепом за вказану суму відповідно до укладеного договору купівлі-продажу.

Під час експлуатації з’ясувалося, що автомобіль продано технічно несправним, а це призвело до пожежі, внаслідок якої він став повністю непридатним для подальшого використання за призначенням.

Суддя в порядку підготовки справи до судового розгляду призначив авто-технічну експертизу. За висновком експертизи причиною пожежі стало коротке замикання через дефекти

ізоляції проводу акумуляторної батареї.

З урахуванням того, що з висновку експертизи неможливо з'ясувати, коли саме і з чиєї вини виникло пошкодження ізоляції проводу, а також не доведено причинного зв'язку між діями відповідача, виникненням дефектів та пожежею, суддя призначив повторну експертизу. Позивач проти цього заперечував, посилаючись на те, що суд не врахував запропоновані ним питання, на які має дати відповідь судовий експерт, а без цього не можна правильно розглянути справу.

Чи правомірні дії суду? Чи належить до компетенції судді призначення повторної та додаткової експертизи під час підготовки справи до розгляду?

37. ТОВ “Пері Україна” та приватне автотранспортне підприємство “Майстер Центр” звернулися до ТОВ “Агросфера” з позовом про стягнення збитків у розмірі 970000 грн, яких відповідач завдав у результаті несвоєчасних розрахунків за договором поставки.

Після перевірки відповідності поданої заяви вимогам закону та розгляду доданих до позовної заяви документів суддя прийняв справу до провадження, але в порядку підготовки справи до розгляду вирішив питання про виключення автотранспортного підприємства “Майстер Центр” зі справи як неналежного позивача, оскільки за укладеним договором воно уступило право вимоги ТОВ “Пері Україна”.

Договір уступки вимоги укладений з урахуванням роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 14.12.1993 р. № 01-6/1301 “Про деякі питання уступки вимоги і переводу боргу”, на підставі чого належним позивачем є ТОВ “Пері Україна”.

Чи правомірні дії суду? На якій стадії процесу та в якому порядку суд може замінити неналежну сторону належною?

Т е м а 8. Вирішення господарських спорів

Питання для обговорення

1. Порядок ведення судового засідання.
2. Тимчасове зупинення процесу: перерва, відкладення розгляду та зупинення провадження.
3. Зупинення провадження у справі.
4. Припинення провадження у справі.
5. Залишення позову без розгляду.
6. Особливості вирішення окремих категорій господарських справ.

Спеціальні матеріали

Про деякі питання практики застосування у вирішенні спорів окремих норм процесуального права: інформаційний лист Вищого господарського суду України від 09.04.2009 р. № 01-08/204 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_204600-09

Про деякі питання практики застосування статей 80 та 81 Господарського процесуального кодексу України: роз'яснення Вищого арбітражного суду України від 23.08.1994 р. № 02-5/612 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_612800-94

Про практику Верховного Суду України у справах про банкрутство: інформаційний лист Вищого господарського суду України від 06.05.2003 р. № 01-8/525 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_525600-03

Про практику застосування законодавства у розгляді справ, що виникають з корпоративних відносин: рекомендації Президії Вищого господарського суду України від 28.12.2007 р. № 04-5/15 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v5_14600-07

Про практику застосування господарськими судами земельного законодавства: рекомендації Президії Вищого госпо-

Завдання

38. Державне науково-виробниче підприємство “Будтрейд” (далі – ДНВП “Будтрейд”) звернулося до господарського суду м. Києва з позовом до ТОВ “Інвестбуд” про спонукання до виконання зобов’язання за мировою угодою, затвердженою цим судом. Під час судового розгляду позивач уточнив первісні позовні вимоги та просив визнати недійсною вказану мирову угоду, а також поновити провадження у справі, в межах якої ДНВП “Будтрейд” ставив питання про розірвання договору піддряду №1, укладеного з відповідачем. Рішенням місцевого господарського суду мирову угоду визнано недійсною, оскільки вона не відповідає вимогам закону.

Виходячи з суті мирової угоди й процесуальних механізмів її укладення та затвердження, дайте правову характеристику діям суду.

39. У серпні 2011 р. ТОВ “Квазар” (далі – ТОВ) звернулося до господарського суду з позовом до Регіонального відділення Фонду державного майна України в Запорізькій обл. (далі – відділення Фонду держмайна), ВАТ “Елемент” (далі – ВАТ) про визнання недійсним інформаційного повідомлення про проведення конкурсу та протоколу засідання конкурсної комісії з продажу пакета акцій, що становить 71,379% статутного фонду останнього. Одночасно позивач просив суд зобов’язати відділення Фонду держмайна провести новий конкурс з продажу пакета акцій ВАТ. В обґрунтування заявлених вимог позивач вказав, що опублікована інформація не є об’єктивною, адже не містить будь-яких застережень потенційним учасникам конкурсу відносно можливої ліквідації товариства. Крім того, він посилався на неможливість ознайомитися з об’єктом приватизації та подати конкурсні пропозиції до органу приватизації з метою взяти участь у спірному конкурсі. У ході судового розгляду господарським судом задоволено заяву ТОВ про забезпечення позову, про що винесено відповідну ухвалу. Цією ухва-

лою відділенню Фонду держмайна заборонено вчиняти будь-які дії, направлені на проведення конкурсу з продажу пакета акцій відповідача, у тому числі: приймати конкурсні пропозиції; здійснювати експертизу відомостей, які містяться в підтверджувальних документах; за підсумками експертизи складати та затверджувати протокол з переліком учасників, які допущені до подання конкурсних пропозицій ціни; передавати конкурсній комісії перелік учасників, які допущені до подання конкурсних пропозицій ціни; реєструвати конкурсні пропозиції учасників конкурсу; оголошувати зміст конкурсних пропозицій учасників конкурсу; проводити конкурс у вигляді торгів “з голосу”; вести і затверджувати протокол конкурсу; оголошувати і затверджувати результати конкурсу; укладати за результатами конкурсу договір купівлі-продажу.

Чи законні дії суду? Який порядок забезпечення позову передбачений чинним законодавством? На якій стадії процесу допускається забезпечення позову?

40. У вересні 2011 р. ВАТ “Універсал-Авіа” звернулося до господарського суду Харківської обл. із позовом до ТОВ “Спец Авіа Індустрія” про стягнення заборгованості за постачання електроенергії по договору оренди. Ухвалою господарського суду провадження у справі припинено на підставі п. 5 ч. 1 ст. 80 ГПК України (сторони уклали угоду про передачу даного спору на вирішення третейського суду). Своє рішення суд обґрунтував тим, що 15.07.2011 р. між сторонами укладено договір оренди нежитлових приміщень, згідно з п. 12.1 якого усі спори між сторонами повинні вирішуватися шляхом переговорів. Проте в разі неможливості вирішення спорів шляхом переговорів та розбіжностей вони підлягають розгляду в постійно діючому третейському суді м. Харкова, відповідно до його регламенту.

Постановою Харківського апеляційного господарського суду ухвалу господарського суду Харківської обл. скасовано, оскільки угоду про передачу спору на вирішення третейського суду між сторонами укладено до порушення провадження у справі, що унеможливило застосування положень п. 5 ч. 1 ст. 80 ГПК України.

Дайте правову оцінку діям судів першої й апеляційної

інстанцій. Вкажіть підстави й процесуальні наслідки припинення господарським судом провадження у справі.

41. ВАТ “Центр розвитку моди” звернулося до ТОВ “Київрусь” про визнання правочину недійсним. У судовому засіданні представник відповідача надав суду заяву, в якій на підставі ст. 81 ГПК України просив залишити позов без розгляду, оскільки на цей час господарським судом м. Києва вже розглядається аналогічна справа за позовом між тими ж сторонами, про той же предмет і з тих же підстав. Суд залишив це клопотання без задоволення, посилаючись на те, що у вказаному процесі інший правосуб’єктний склад. Зокрема, у ньому беруть участь не лише ВАТ “Центр розвитку моди” й ТОВ “Київрусь”, а й третя особа – ТОВ “Українська будівельна компанія «Граніт»”.

Чи є у даному випадку достатньо підстав для залишення заяви без розгляду? Назвіть відмінності залишення заяви без розгляду від припинення провадження у справі.

42. Рішенням господарського суду Автономної Республіки Крим (суддя Курапова З.І.) визнано недійсним договір між ВАТ “Південшляхбуд” (далі – позивач) та ТОВ “Південшлях – 8” (далі – відповідач) та стягнуто з останнього на користь першого майно вартістю 176 027 грн. Після набрання рішенням законної сили позивач звернувся до господарського суду із заявою про його роз’яснення. Роз’яснюючи судові рішення, місцевий господарський суд, перерахувавши майно, вказав, що воно підлягає передачі позивачу згідно з відомістю приймання-передачі основних засобів в натурі на суму 176 027 грн, з дотриманням вимог Закону України “Про виконавче провадження”. Не погоджуючись з ухвалою місцевого господарського суду, відповідач звернувся зі скаргою до вищестоящої інстанції, в якій просив ухвалу скасувати, оскільки вбачав, що суд першої інстанції своїм роз’ясненням фактично змінив суть рішення. Крім того, в обґрунтування своїх вимог апелянт посилався на те, що ухвалу про роз’яснення судового рішення було винесено першим за-

ступником Голови господарського суду Автономної Республіки Крим Ковтун Л.А., що суперечить приписам ст. 89 ГПК України, згідно з якими ухвала про роз'яснення виноситься тим же суддею, який і приймав це рішення.

Чи підлягає скарга задоволенню? Визначте порядок роз'яснення судом свого рішення.

43. Постановою господарського суду Харківської обл. від 25.05.2011 р. ТОВ “Торговий будинок «Хладопром»” визнано банкрутом та відкрито ліквідаційну процедуру. Ліквідатором по справі призначено арбітражного керуючого Ківу О.В., на якого покладено обов’язок виконати всі дії з ліквідації банкрута у строк до 25.11.2011 р.

До господарського суду ліквідатором надано звіт та документи, які свідчать про завершення ліквідаційної процедури відповідно до ст. 22-32 Закону України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”.

Ухвалою господарського суду Харківської обл. від 15.08.2011 р. призначено до розгляду звіт ліквідатора на 06.09.2011 р.

Через канцелярію суду ліквідатором подані доповнення до звіту разом із додатками, які судом прийняті та долучені до матеріалів справи.

До канцелярії суду від ДПП у Фрунзенському р-ні м. Харкова надійшло клопотання, в якому ДПП просить зупинити провадження по справі та направити матеріали справи про банкрутство до слідчих органів.

Як повинен діяти суд в наведеній ситуації?

44. Приватне підприємство фірма “Бріз СПД” (м. Харків) звернулося до господарського суду з позовною заявою про стягнення з відповідача Комунального підприємства спеціалізованого підприємства по ремонту і будівництву автошляхів “Шляхрембуд” (м. Харків) суми боргу в розмірі 439878,00 грн згідно з мировою угодою, укладеною між сторонами.

Розглянувши матеріали справи, суд встановив, що ухвалою господарського суду Харківської обл. від 15.12.2010 р. по

справі № 45/284-10 було затверджено мирову угоду, укладену між сторонами.

Відповідно до даної мирової угоди Комунальне підприємство по ремонту і будівництву автошляхів “Шляхрембуд” (м. Харків) виплачує основну суму боргу в розмірі 444878,00 грн протягом трьох місяців, щомісячно рівними частками по 1/3 боргу, тобто по 148292,67 грн, з дати затвердження судом мирової угоди.

Оскільки відповідач у встановлений строк (до 15.03.2011 р.) здійснив лише часткове погашення боргу в сумі 5000,00 грн, позивач звернувся до господарського суду з позовом про стягнення з відповідача залишку заборгованості в розмірі 439878,00 грн.

Як в даній ситуації має діяти суд?

45. ТОВ “Каскад” ЛТД, м. Дніпропрудне, (позивач) звернулося до господарського суду Харківської обл. з позовом до відповідача – ВАТ Банк “БІГ Енергія”, м. Київ, про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню. До справи долучені треті особи: перша – приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу Петров В.О., друга – ПП “Український автоцентр”, м. Енергодар, третя – відділ державної виконавчої служби Харківського районного управління юстиції Харківської обл. в особі держаного виконавця Ігнатенко О.Б., м. Мерефа.

Рішенням господарського суду Харківської обл. від 06.07.2011 р. позов було задоволено повністю. Виконавчий напис від 09.11.2010 р., вчинений приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу Петровим В.О., на іпотечному договорі від 19.12.2007 р. визнано таким, що не підлягає виконанню, та стягнуто з ВАТ Банк “БІГ Енергія” на користь ТОВ “Каскад” ЛТД 85,00 грн державного мита та 236,00 грн витрат на інформаційно-технічне забезпечення судового процесу.

Ухвалою господарського суду Харківської обл. від 18.07.2011 р. було прийнято заяву до розгляду, порушено провадження у справі та призначено її розгляд у відкритому судовому засіданні.

До господарського суду Харківської обл. 08.08.2011 р. від представника позивача надійшло клопотання, відповідно до якого позивач просить суд витребувати у відповідача докази відправки або пред'явлення позивачу будь-яких вимог.

Господарським судом Харківської обл. дане клопотання задоволено в повному обсязі і винесена відповідна ухвала про витребування доказів відправки або пред'явлення позивачу будь-яких вимог.

Яким чином судом здійснюється витребування доказів у господарському процесі? Чи вірні дії суду?

Т е м а 9. Перегляд судових рішень

Питання для обговорення

1. Характеристика апеляційного провадження.
2. Характеристика касаційного провадження.
3. Перегляд рішень господарських судів Верховним Судом України.
4. Перегляд судових рішень у господарському процесі за нововиявленими обставинами.

Спеціальні матеріали

Про деякі питання практики застосування розділу XII-2 Господарського процесуального кодексу України: постанова Пленуму Вищого господарського суду України № 2 від 11.10.2010 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0002600-10>

Про деякі питання застосування розділу XII Господарського процесуального кодексу України: постанова Пленуму Вищого господарського суду України №7 від 17.05.2011 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0007600-11>

Про деякі питання практики застосування розділу XII Господарського процесуального кодексу України: роз'яснення Президії Вищого господарського суду України № 04/5-366 від 28.03.02 р. // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_366600-02

Про деякі питання практики застосування розділу XII-1 Господарського процесуального кодексу України: роз'яснення Президії Вишого господарського суду України № 04/5-367 від 28.03.02 р. // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_367600-02

Про постанови Верховного Суду України, прийняті за результатами перегляду судових рішень господарських судів: інформаційний лист Вишого господарського суду України № 01-06/249 від 15.03.2011 р. // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_249600-11

Завдання

46. Державне підприємство “126-й Харківський автомобільний ремонтний завод” звернулося до Харківського апеляційного господарського суду із апеляційною скаргою на рішення суду першої інстанції. Суд апеляційної інстанції постановив ухвалу про відмову у прийнятті апеляційної скарги підприємства, мотивуючи це недотриманням порядку подачі апеляційної скарги, оскільки остання подана безпосередньо до суду апеляційної інстанції всупереч вимогам ст. 91 ГПК України.

Дайте оцінку процесуальних заходів апеляційного суду. Чи можлива подача апеляційної скарги безпосередньо до суду апеляційної інстанції?

47. Господарський суд Рівненської обл. ухвалив рішення про стягнення з ТОВ “Техінпекс” суми боргу. Відповідач отримав рішення після спливу десятиденного строку з моменту ухвалення вказаного процесуального документа. ТОВ “Техінпекс” звернулося із апеляційною скаргою на рішення суду із пропуском строку на апеляційне оскарження. У клопотанні про поновлення строків на апеляційне оскарження апелянт просить їх поновити у зв'язку з тим, що пропуск строків оскарження відбувся внаслідок несвоечасного отримання стороною рішення суду першої інстанції.

Чи підлягає клопотання задоволенню? Охарактеризуйте строки апеляційного оскарження та порядок його реалізації.

48. Рішенням господарського суду Донецької обл. задоволено позовні вимоги ПП “Мрія” до ТОВ “Стройспецтехніка” про визнання права власності на нежитлові приміщення загальною площею 127 кв.м. На рішення суду першої інстанції ПАТ “Укрсоцбанк” подало апеляційну скаргу як особа, що не брала участі у розгляді справи, але суд вирішив питання про її права та обов’язки. Свої вимоги про скасування судового рішення апелянт мотивує тим, що нежитлові приміщення, на які визнано право власності за позивачем, знаходяться у заставі апелянта по кредитному договору, укладеному між банківською установою та ПП “Мрія”.

На якій процесуально-правовій підставі апелянт може бути суб’єктом права на апеляційне оскарження? Чи можливе в даному випадку скасування судового рішення і направлення справи на новий розгляд до суду першої інстанції?

49. При розгляді касаційної скарги приватного підприємця Мацуріна Р.І. на ухвалу Харківського апеляційного господарського суду суб’єкт касаційного оскарження подав клопотання про збільшення позовних вимог. Колегія суддів Вищого господарського суду України відмовила у збільшенні позовних вимог на тій підставі, що при касаційному розгляді відбувається перевірка законності ухвали суду апеляційної інстанції в межах розгляду справи судом першої інстанції і апеляційним судом.

Чи законні дії Вищого господарського суду України? Визначте порядок розгляду господарської справи судом касаційної інстанції.

50. ТОВ “Теплоізоляція” звернулося до Верховного Суду України із заявою про перегляд ухвал Вищого господарського суду України Верховним Судом України. Заявник посилався на те, що судом касаційної інстанції в аналогічних справах порізнному застосовувалася норма процесуального права щодо підстав відводів складу суду, який розглядав справу. Отже, як вважає заявник, справу в порядку господарського судочинства було розглянуто неналежним судом, що є порушенням Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Чи підлягає в даному випадку заява ТОВ “Теплоізоляція”

про перегляд ухвал суду касаційної інстанції розгляду Верховним Судом України?

Т е м а 10. Виконання рішень, ухвал, постанов господарського суду

Питання для обговорення

1. Характеристика виконавчого провадження.
2. Учасники виконавчого провадження.
3. Наказ господарського суду і пред'явлення його до виконання.
4. Порядок виконання судових рішень.
5. Відстрочка або розстрочка виконання, зміна способу та порядку виконання рішення, ухвали, постанови.
6. Поворот виконання рішення, ухвали, постанови господарського суду.
7. Оскарження дій органів Державної виконавчої служби.
8. Зміна способу та порядку виконання рішення господарського суду.

Спеціальні матеріали

Про відповідальність за невиконання рішень арбітражного суду: роз'яснення Вищого арбітражного суду України № 01-8/108 від 14.03.2000 р. // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_108800-00

Про деякі питання практики застосування статті 121 Господарського процесуального кодексу України: роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 12.09.1996 р. № 02-5/333 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_333800-96

Про деякі питання практики виконання рішень, ухвал, постанов господарських судів України: роз'яснення Президії Вищого господарського суду України від 28.03.2002 р. № 04-5/365 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_365600-02

Завдання

51. Господарський суд Дніпропетровської обл. 15.09.2011 р. по справі за позовом ВАТ “Південний гірничо-збагачувальний комбінат” до ТОВ “Безпека, охорона, гарантія” про стягнення 3000 грн у рахунок відшкодування збитків, спричинених псуванням майна позивача, ухвалив рішення про задоволення позову, а 26.09.2011 р. був виданий судовий наказ № 27/92/2011. Господарський суд 20.10.2011 р. без виклику сторін, розглянувши заяву відповідача, яка надійшла 27.09.2011 р., виніс ухвалу про зміну способу та порядку виконання рішення суду.

Проаналізуйте дії суду. У який спосіб може бути оскаржена ухвала про зміну способу та порядку виконання рішення суду?

52. Господарській суд Харківської обл. у справі за позовом ДП “Інститут низьких температур” до АТ “Азот” 27.05.2011 р. постановив рішення про стягнення з АТ “Азот” на користь ДП “Інститут низьких температур” заборгованості за договором оренди у сумі 10000 грн. Стягувач, не встигши пред’явити наказ до виконання, його втратив. Після втрати наказу стягувач звернувся до державної виконавчої служби із заявою про звернення державного виконавця до господарського суду за видачею дубліката наказу.

Який порядок видачі дубліката наказу? Хто має право звертатися до суду із заявою про видачу дубліката наказу? Які документи мають бути додані до заяви про видачу дубліката наказу?

53. До відділу ДВС Печерського районного управління юстиції у м. Києві 01.04.2011 р. надійшов наказ Вищого господарського суду № 2-356 від 10.01.2011 р. про стягнення з ВАТ “Марія” на користь ТОВ “Антошка” заборгованості у сумі 7525 грн. Наказ Вищого господарського суду набув чинності з момен-

ту оголошення. Реквізити ВАТ “Марія”: м. Київ, вул. Пушкінська, буд. 1, оф. 45. Код ЄДРПОУ: 32657845. Реквізити ТОВ “Антошка”: м. Київ, вул. Лесі Українки, буд. 15, кв. 16. Код ЄДРПОУ: 7863409. ВАТ “Марія” територіально належить до Подільського адміністративного району.

Якими мають бути дії державного виконавця? Які вимоги пред’являються до виконавчого документа? У яких випадках державний виконавець може відмовити у відкритті виконавчого провадження за наказом господарського суду?

54. Рішення господарського суду Донецької обл. у справі за позовом ПП “Артурчик” до АТ “Парус” про стягнення з АТ “Парус” на користь ПП “Артурчик” заборгованості за договором постачання продукції у сумі 4578 грн 45 коп було постановлено 10.03.2011 р. На рішення господарського суду Донецької обл. була подана апеляція. Апеляційний господарський суд Донецької обл. залишив рішення першої інстанції без змін. За судовим наказом господарського суду Московський відділ ДВС Донецького міського управління юстиції стягнув з АТ “Парус” на користь ПП “Артурчик” заборгованість у сумі 4578 грн 45 коп. За касаційною скаргою АТ “Парус” 12.12.2011 р. Вищий господарський суд постановив рішення про скасування рішень апеляційного суду Донецької обл. та господарського суду Донецької обл. й постановив нове рішення, яким відмовив у задоволенні позовних вимог ПП “Артурчик” до АТ “Парус” про стягнення з АТ “Парус” на користь ПП “Артурчик” заборгованості за договором постачання продукції у сумі 4578 грн 45 коп у повному обсязі.

Який порядок проведення повороту виконання рішення суду? Хто має право звертатися до суду із заявою про поворот виконання рішення? Які документи додаються до заяви про поворот виконання рішення суду?

55. Господарський суд м. Києва ухвалив рішення про стягнення з ТОВ (відповідача) на користь клієнта Адвокатської компанії (позивача) суми заборгованості за вибране та поста-

влене насіння соняшнику у розмірі 386525,00 грн. У процесі виконання судового рішення сторони уклали мирову угоду та подали її на затвердження до Відділу державної виконавчої служби Голосіївського районного управління юстиції у м. Києві, у провадженні якого знаходилася справа. Державний виконавець затвердив мирову угоду та виніс постанову про закінчення виконавчого провадження.

Чи правомірні дії державного виконавця? Яким чином відбувається завершення виконавчого провадження при укладенні сторонами мирової угоди?

56. Господарський суд Луганської обл. 20.09.2011 р. ухвалив рішення про стягнення з ПП “Капітал-2002” (вул. Артема, буд. 99А, м. Луганськ, іден. номер 32279280) на користь Кріпенської селищної ради (вул. 40 років Жовтня, буд. 16, смт. Кріпенський Антрацитівського р-ну Луганської обл., іден. номер 04337794) заборгованості за договором оренди землі в сумі 20925 грн 45 коп та видав судовий наказ № 45/678/2011. Представником стягувача 21.09.2011 р. було подано заяву до Відділу державної виконавчої служби Станично-Луганського районного управління юстиції про примусове виконання рішення.

Складіть судовий наказ. Якими мають бути дії державного виконавця?

Тема 11. Провадження у справах за участю іноземних суб'єктів господарювання

Питання для обговорення

1. Процесуальні права та обов'язки іноземних суб'єктів господарювання.
2. Загальні правила підсудності господарським судам України справ з іноземним елементом.
3. Судовий імунітет іноземної держави, її дипломатич-

них представників та інших осіб.

4. Виконання судових доручень іноземних судів і звернення господарських судів України з дорученнями до іноземних судів.

5. Визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні.

Спеціальні матеріали

Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2005. – № 32. – Ст. 422.

Конвенция о признании и приведении в исполнение иностранных арбитражных решений от 10.06.1958 г. // Офіц. вісн. України. – 2004. – № 45. – Ст. 3004.

Соглашение о порядке разрешения споров, связанных с осуществлением хозяйственной деятельности от 20.03.1992 г. // Там же. – 2005. – № 12. – Ст. 587

Европейская конвенция о внешнеторговом арбитраже от 21.04.1961 г. // Там же. – 2004. – № 44. – Ст. 2940.

Договір між Україною і Китайською Народною Республікою про правову допомогу в цивільних та кримінальних справах від 31.10.1992 р. // Україна в міжнародно-правових відносинах. – Кн. 1. Боротьба зі злочинністю та взаємна правова допомога. – К.: Юрінком Інтер, 1996.

Конвенція про вручення за кордоном судових та позасудових документів у цивільних або комерційних справах від 15.11.1965 р. // Офіц. вісн. України. – 2004. – № 31. – Ст. 2124.

Конвенція про отримання за кордоном доказів у цивільних або комерційних справах від 18.03.1970 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2000. – № 49. – Ст. 423.

Про деякі питання практики розгляду справ за участю іноземних підприємств і організацій: роз'яснення Президії Вищого господарського суду України від 31.05.2002 р. // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_608600-02

Про узагальнення судової практики вирішення госпо-

дарськими судами окремих категорій спорів за участю нерезидентів: Вищий господарський суд України. Узагальнення судової практики від 01.01.2009 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=n0001600-09>

Конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів від 05.10.1961 р. // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 46. – Ст. 2419.

Завдання

62. До господарського суду Миколаївської обл. звернулося українське ТОВ з позовом, що впливає з договору купівлі-продажу, до морського торговельного пароплавства іноземної держави, яке має представництво на території України.

Іноземне торговельне пароплавство подало відзив на позов із запереченням по суті заявлених вимог і з посиланням на ті обставини, що з позивачем немає угоди про розгляд спорів у господарському суді в Україні.

Господарський суд відмовив у прийнятті позовної заяви, вказавши, що спір не підлягає розгляду в господарському суді, оскільки сторони не уклали письмової угоди про передачу спору за участю іноземної особи до господарського суду в Україні.

Чи правильні дії господарського суду?

63. До господарського суду Одеської обл. звернулося українське зовнішньоторговельне об'єднання з позовом до англійської торговельної компанії.

Спір виник із зовнішньоторговельної угоди, яка повинна була виконуватися в основному на території України.

Зовнішньоторговельний контракт, підписаний сторонами, містив арбітражне застереження про передачу спору до третейського суду.

Однак позов було подано до господарського суду в Україні, відповідач (англійська фірма) подав свої заперечення на позов, докази в їх обґрунтування, брав участь у судових засіданнях під час розгляду спору по першій інстанції.

Лише після винесення господарським судом рішення по суті спору відповідач подав апеляційну скаргу на рішення місцевого господарського суду, посиляючись на ту обставину, що господарський суд не вправі був розглядати даний спір, оскільки угодою сторін передбачався розгляд спору третейським судом.

Чи правомірні дії англійської фірми? Чи мав право господарський суд розглядати цю справу?

64. До господарського суду Харківської обл. звернулася з позовом до українського відповідача китайська фірма. Спір виник з договору поставки, укладеного для реалізації міжнародного договору. До позовної заяви додавалися письмові докази, на які посилалася сторона в обґрунтування своїх вимог. Усі документи, що містили письмові докази, були подані китайською мовою. До них належали і статутні документи китайської фірми, договір поставки та ін.

Помітки про легалізацію на документах не було. Переклад українською мовою не додавався.

Чи вправі господарський суд приймати такі докази?

65. До господарського суду Полтавської обл. звернулося українське акціонерне товариство відкритого типу з позовом, що впливає з договору підяду, до німецької будівельної фірми, яка виконувала роботи на території України.

Позивач подав до суду в обґрунтування своїх вимог копії установчих документів із засвідченим офіційним перекладом, які містили адресу фірми в Німеччині.

На цю адресу господарський суд надіслав поштою повідомлення відповідачеві про час і місце судового розгляду. Відповідач до суду не з'явився. Господарський суд виніс рішення по суті спору на користь позивача.

Відповідач подав апеляційну скаргу на рішення місцевого господарського суду, посиляючись на ту обставину, що він неналежним чином був оповіщений про час і місце судового розгляду, через це не був присутнім у суді під час судового розгляду і не подав заперечення щодо пред'явлених до нього

ВИМОГ.

Який порядок вручення судових документів?

66. До господарського суду Львівської обл. звернулося українське акціонерне товариство з позовом до музею образотворчого мистецтва, який знаходиться на території іншої держави – учасника Співдружності Незалежних Держав. Договір про спільну діяльність був укладений на території України і передбачав, що з матеріалів української сторони буде виготовлено іноземною особою нове майно для українського підприємства.

У той же час у договорі не визначалося матеріальне право, якому підпорядковувалася дана угода, не було вказано, що всі спори будуть вирішуватися в господарському суді за місцем знаходження української сторони. В умовах договору не містилося положень про відповідальність сторін за неналежне виконання зобов'язань.

Позивач при заяві позовних вимог наполягав на передачі йому майна і стягненні штрафу за несвоєчасне повернення його майна, посилаючись на норми цивільного законодавства України. Відповідач спростовував вимоги позивача з посиланням на законодавство власної країни.

Як має бути вирішено питання про застосоване право?

67. В господарському суді Полтавської обл. розглядалася справа за позовом білоруської компанії до українського акціонерного товариства про відшкодування збитків від виплати пенсії працівникові позивача – інваліду II групи.

Як впливає з матеріалів справи, позивач виплатив пенсійні суми Гродненському фонду соціального захисту населення у зв'язку зі спричиненням каліцтва своєму працівникові. Виробнича травма заподіяна працівнику позивача на території Республіки Білорусь з вини відповідача, який допустив випуск трактора з конструкторським недоліком.

Визначте, яке право застосовне.

68. Рішенням арбітражного суду Липецької обл. (Російська Федерація) від 06.05.2009 р. стягнуто з акціонерного това-

риства закритого типу “Севастопольський трансформаторний завод “Страз” (далі – АТЗТ) на користь акціонерного товариства відкритого типу “Новолипецкий металлургический комбинат” (далі – АТВТ) борг у сумі 158 тис. 578 грн, а також судові витрати в розмірі 4 тис. 771 грн. Ухвалою Євпаторійського міського суду від 17.11.2010 р. клопотання АТВТ про визнання і виконання на території України зазначеного рішення було задоволене.

У апеляційній скарзі голова ліквідаційної комісії АТЗТ просив скасувати цю ухвалу, посилаючись на те, що при вирішенні клопотання суд не врахував, що завод визнаний банкрутом, позивач до числа кредиторів не увійшов, тому заявлені ним вимоги розглядатися не можуть.

Який порядок визнання і виконання рішень іноземних судів? Які є підстави для відмови у визнанні і виконанні рішень арбітражних судів держав – учасниць СНД? Яке рішення повинен прийняти апеляційний суд м. Севастополя?

4. ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “СУДОЧИНСТВО В ГОСПОДАРСЬКИХ СУДАХ”

1. Система господарських судів України.
2. Поняття господарського судочинства.
3. Джерела господарського судочинства.
4. Стадії господарського судочинства.
5. Поняття принципів господарського судочинства, їх система.
6. Принцип процесуальної рівності сторін.
7. Принципи диспозитивності та змагальності.
8. Принцип гласності.
9. Автоматизована система документообігу суду.
10. Склад господарського суду.
11. Суддя господарського суду. Відвід судді.
12. Склад учасників господарського судочинства.
13. Сторони господарського судочинства. Права та обов'язки сторін.
14. Співучасть у господарському судочинстві.
15. Процесуальне правонаступництво.
16. Залучення до участі у справі іншого відповідача. Заміна неналежного відповідача.
17. Треті особи в господарському судочинстві.
18. Представники сторін і третіх осіб.
19. Участь прокурора в господарському судочинстві.
20. Участь у процесі посадових осіб та інших працівників підприємств, установ, організацій, державних та інших органів.
21. Участь у господарському судочинстві судового експерта.
22. Підвідомчість справ господарським судам.
23. Поняття та види підсудності справ господарському суду.
24. Територіальна підсудність справ господарському суду.
25. Виключна підсудність справ.

26. Передача справи з одного господарського суду до іншого господарського суду.
27. Поняття доказування в господарському судочинстві.
28. Предмет доказування.
29. Підстави звільнення від доказування.
30. Обов'язок доказування і подання доказів.
31. Поняття і види доказів у господарському судочинстві.
32. Належність і допустимість доказів.
33. Письмові докази і порядок їх дослідження.
34. Речові докази і порядок їх дослідження.
35. Призначення і проведення судової експертизи. Висновок судового експерта.
36. Оцінка доказів.
37. Запобіжні заходи (поняття, підстави, види).
38. Процесуальний порядок вжиття запобіжних заходів.
39. Склад судових витрат.
40. Судовий збір (поняття, платники, розмір ставок судового збору).
41. Пільги щодо сплати судового збору.
42. Порядок сплати судового збору. Повернення судового збору.
43. Розподіл судових витрат.
44. Поняття та види процесуальних строків у господарському судочинстві.
45. Закінчення процесуальних строків. Зупинення процесуальних строків.
46. Відновлення та продовження процесуальних строків.
47. Позов (поняття та елементи).
48. Передумови права на пред'явлення позову.
49. Форма і зміст позовної заяви.
50. Порядок подання позовної заяви.
51. Відмова у прийнятті позовної заяви.
52. Підстави повернення позовної заяви.
53. Порушення провадження у справі. Правові наслідки порушення провадження у справі.
54. Підготовка справи до судового розгляду.
55. Підстави та способи забезпечення позову.
56. Порядок розгляду господарських спорів господарсь-

кими судами.

57. Відкладення розгляду справи, перерва в засіданні.

58. Зупинення провадження у справі та його поновлення.

59. Припинення провадження у справі.

60. Залишення позову без розгляду.

61. Поняття та види судових постанов.

62. Процесуальний порядок прийняття рішення. Права господарського суду щодо прийняття рішення.

63. Вимоги, яким повинно відповідати рішення господарського суду.

64. Складові рішення господарського суду та їх зміст.

65. Засоби усунення недоліків рішення господарським судом, який його постановив.

66. Ухвала господарського суду (поняття, зміст, види).

67. Окрема ухвала. Повідомлення господарського суду.

68. Порядок відкриття апеляційного провадження в господарському судочинстві.

69. Порядок розгляду справ в апеляційному господарському суді.

70. Повноваження апеляційної інстанції.

71. Підстави для скасування або зміни рішення місцевого господарського суду апеляційним судом.

72. Апеляційні скарги на ухвали місцевого господарського суду.

73. Загальна характеристика касаційного провадження в господарському судочинстві.

74. Право касаційного оскарження та порядок його здійснення.

75. Повноваження суду касаційної інстанції.

76. Касаційні скарги на ухвали господарських судів.

77. Перегляд судових рішень Верховним Судом України (підстави, строк, порядок подання заяви про перегляд).

78. Порядок розгляду справи Верховним Судом України. Повноваження Верховного Суду України.

79. Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами.

80. Процесуальний порядок і строк перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами.

81. Загальна характеристика виконання постанов господарського суду.
82. Учасники виконавчого провадження, їх права та обов'язки.
83. Органи примусового виконання судових постанов.
84. Порядок і умови здійснення виконавчого провадження по господарських справах.
85. Наказ господарського суду і пред'явлення його для виконання.
86. Поворот виконання рішення, постанови.
87. Провадження у справах про оскарження рішень третейських судів.
88. Видача виконавчого документа на примусове виконання рішення третейського суду.
89. Підсудність судам справ за участю іноземних суб'єктів господарювання.
90. Звернення господарських судів із судовим дорученням до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави.
91. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів.
92. Виконання доручення іноземного суду про вручення виклику до суду чи інших документів.
93. Визнання і виконання рішень іноземних арбітражних (господарських) судів.
94. Загальна характеристика провадження у справах про банкрутство.
95. Особливості провадження у справах про банкрутство окремих категорій суб'єктів підприємницької діяльності.
96. Особливості розгляду справ за заявами органів Антимонопольного комітету України, Рахункової палати з питань, віднесених законодавчими актами до їх компетенції.
97. Особливості розгляду справ, що виникають з корпоративних відносин у спорах між господарським товариством та його учасником (засновником, акціонером).
98. Особливості розгляду справ у спорах щодо обліку прав на цінні папери.
99. Особливості розгляду справ у спорах, що виникають

із земельних відносин, в яких беруть участь суб'єкти господарської діяльності.

ЗМІСТ

1. Вступ.....	3
2. Програма навчальної дисципліни “Судочинство в господарських судах”.....	4
3. Завдання до практичних занять та самостійної роботи.....	8
Тема 1. Поняття господарського судочинства.....	8
Тема 2. Принципи господарського судочинства.....	10
Тема 3. Підвідомчість справ господарським судам. Підсудність справ.....	17
Тема 4. Учасники господарського процесу.....	20
Тема 5. Докази в господарському процесі.....	26
Тема 6. Порушення провадження в господарському суді.....	33
Тема 7. Підготовка справи до розгляду.....	38
Тема 8. Вирішення господарських спорів.....	44
Тема 9. Перегляд судових рішень.....	50
Тема 10. Виконання рішень, ухвал, постанов господарського суду.....	53
Тема 11. Провадження у справах за участю іноземних суб'єктів господарювання.....	56
4. Програмні питання з навчальної дисципліни “Судочинство в господарських судах”.....	62

Навчальне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СУДОЧИНСТВО
В ГОСПОДАРСЬКИХ СУДАХ”**

(освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”
галузь знань 0304 “Право”,
напрям підготовки 6.030401 “Правознавство”)

**для студентів IV курсу
денних факультетів № 2, 6, 7**

Укладачі: КОМАРОВ Вячеслав Васильович,
БІГУН Віктор Анатолійович,
ВАСИЛЬЄВ Сергій Володимирович,
ГУЗЕ Костянтин Анатолійович,
ГУСАРОВ Костянтин Володимирович,
ЖУШМАН Максим Вікторович,
СФРЕМЕНКО Валерія Вікторівна,
КОЛІСНИК Олена Вікторівна,
КРАВЦОВ Сергій Олександрович,
МАМНИЦЬКИЙ Валерій Юрійович,
РОЖНОВ Олег Вікторович,
САКАРА Наталія Юріївна,
СВІТЛИЧНА Галина Олександрівна,
ТКАЧ Катерина Вікторівна,
ЧЕРЕВАТЕНКО Ірина Миколаївна,
ШАДУРА Дмитро Миколайович,
ШУТЕНКО Оксана Василівна

Відповідальний за випуск *В. В. Комаров*

Редактор *Л. В. Русанова*
Комп’ютерна верстка *А. В. Старжинської*

Поза планом

Підп. до друку 15.05.2012. Формат 60x84^{1/16}. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 4,18. Облік-вид. арк. 2,78. Вид. № 84.
Тираж 300 прим. Зам. № 3841. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.